

ASUNIK

№ 2. Tallinnas, neljapäeval, 4. veebruaril 1910. a. I. aastakäik.

Eesti väljarändajate ja asunikkude häälekandja.

Ilmub üks kord nädalas.

Sisu:

Meri (luule pildiga). Oma jõul. Territorium ja rahvus. Kahekõne (jutt). Tšliiski kuni Wladitawskini, Gruusia sõjateel (reisikiri). Väljarändajate käsiraamat: Üldised juhatused väljarändajatele. Tarvilikud teated Siberisse rändajatele. Kirjad asundustest: Gorbowi Eesti asundus. Peterburis karstusväljanäitused. Maamõõdetajate: Linnade maamõõdu torraldamine. Kadunud ametiwendade mälestus. Kroonika: Wäljamaa, Soomemaa, Wenemaa, Podumaa. Mõndajuguti. Väljarändamisesse puutuw kirjandus. Toimetusele jaadetud raamatud. Kirjawastused. Kuulutused.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja **J. Lufats.**

Toimetus ja talitus on Tallinnas, Huul nml. nr. 11.

Toimetaja kõnetunnid igapäew kella 4—5 p. l. Kontor on awatud igal äripäewal kella 9 homm. kuni kella 8 õht.

Sihi ja rahafirjade adrejs: гop. Ревель, ред. „Асуник“ (Колонистъ).

Sind 10 kop.

Gesti väljarändajate ja asunikunde häälekandja

„Asunik“

on esimene sihikindel aja- ja nõuetekohane Gesti leht, kes oma teesmärgiks terwe välise Gesti kogumise on pannud.

„Asunik“ peab oma kohuseks kõigi Gesti asunikute tajude eest õiglaselt välja astuda, nende vahel waimlikult sidet siinutada, et nad sihilisel jõul oma kulturanõuete kohaselt wõiksid wõõra rahwa kestel itka kõrgemale majanduslikele ja waimlikele elule tõusta. Selleks otstarbeks on igal asunikul oma ümbrust heaste tundma õppida, mida tihhi keele ja kõhaste ajalooliste, maa- teadmiste jne. olude tundmistele puudusel wõimata kätte saada on, siis kirutab „Asunik“ oma awitawa käe asunikudele wastu. Ja ainult „Asunik“ wõib siin aidata, sest et tema ümber asunduste elu ja kõhaste olude tundjad igast wäljamaa riigist ja igast Wenemaa kubermangust ja kreisist on kogunud.

„Asunik“ toetab iga väljarändajat oma juhatusega, maakohtade elu-olu tutwustusega ja nende tingimistega, mis rändajat soowitub uuel kohal ees ootawad. Annab nõu ja juhatusi igale wälja rännata soowijale, et ta enne, kui weel oma mõtet teoks teha, täieliku pilbi reisiist ja tulewajest ajumaast ette seaks ja ei saaks kellestki omatajupüübjast ehitatud.

„Asunik“ waatab väljarändamise nagu tingimata elutarwiduse peale, mis liikumiseajaduse peal põhjendab ja mille talistus wõi tagasihoidmine niisamafugune ülekohtus on, nagu inimeje waba liikumise wõimaluse talistus.

Ei, mitte talistada, waid korraldada püüab „Asunik“ väljarändamist.

„Asunik“ seisab eksteritorial seisukohal, s. o. ei waata Baltiimaale peale mitte nagu ainuõiguslike maa peale, kus eestlased peawad asuma, ja ei näe Balti koos ega liiwal mitte seba pinda, kuhu eestlased tingimata peawad seisma jääma, kas wõi näljajurmani, oma kadumiseni, waid soowitab seal asuda, „kus parem elada on“, kus majanduslikelt ja waimlikelt wabamalt ko- juda wõib. Mitte pinda, kus peal rahwas asub, waid rahwa ajalooliselt kujunenud iselaadi, rahwa sijemist sugulust peab „Asunik“ tähtsaks, sest Moskwa, New-Yorgi, Australia ja

Siberi eestlased tunnewad enam siset oma wahel, kui ühes ja sellesamas mõttas elawad Saksa parun ja Gesti moonatas.

„Asunik“ wõtab kodumaa maakorralduse, tööstuse ja kõik teised majanduse- harud põhjaliku arwimise alla ja püüab selleks sihtisid rajada, et rahwa majanduslikult seisukorda kodumaal tõsta.

„Asunik“ toob oma lugejatele juhtkirjasid, sijemise ja wälimise politika elu tootuwõtteid, sõnumeid kõigist asundustest, juttusid, luuletusi, piltsiide j. n. e.

Oma ülesantud sihtide kohaseid teateid toob „Asunik“ kõigist maanurkadest maatera peal, isearanis aga laialt Wenemaalt ja Siberist.

„Asunik“ toetab oma tööd peaaesjalikult wäliste kirjasaatjate peale, kelle hulgas üle terwe ilma ja isearanis üle Wenemaa laialilagenenud Gesti eriteadlased kõiksugu tööharrudes, wabrikus- ja käsitöölised, põlluteadlased ja tegelikud põllumehed on. Isearanis tähtsateks kaastöölisiteks „Asunikul“ on Gesti maamõõtjad, kelle arw praegusel ajal üle terwe riigi juba 200 ümber on ja alataja kaswab, kes üle terve maa wõrguna laiali on lagu- nenud, sest nendel eriteadlastel on rahwa elu wüürsti lofsiti tuu wase käsitöölise ja jaaniku onnini tuttan, nemad liigu- wad alati rahwa kestel, juwel maal ja talwel linnas. Iseara- nis heaste tunnewad meie maamõõtjad maa elu, ja see tea- dus ongi meie asunikudele ja väljarändajatele tähtis, ja et nende kaastööd mitte mingisuguse omakaju poole sihitud ei ole, nagu alalistel ajakirjade kaastöölistel, kelle teenistus tema kirjatöodes seisab, siis saab nende käest alati kõige era- pooletumaid teateid.

„Asunikku“ toetawad teaduslikest ja ilu- kirjanduslikest kirjanduslikest täljelt kõit pare- mad Gesti kirjanituid kodu- ja wäljamaal.

„Asunik“ seisab aineliselt kindlal alusel, sest et tema wäljaandmise kulude kandjaks juurem kapitaliõuline ühisus on. „Asunik“ ilmub üks kord nädalas toredate wärwitruk- taantega, heal journali- (ajakirja) paberil ja piltsibega ilustatud.

„Asunikku“ tellimise hind on:

W e n e m a a l e:	
1 aastaks	3 rubla
1/2 „	2 „
1/4 „	1 „

W ä l j a m a a l e:	
1 aastaks	5 rubla — kop.
1/2 „	3 „ 50 „
1/4 „	2 „ — „

Üksik nummer maksab 10 kopikat.

Kuulutuste hind:

1 lehekülj	20 rublas
1/2 „	10 „
1/4 „	5 „
1/8 „	3 „

S i n n a a l a n d u s:
aastakuulutuste eest 50%, 1/2 aasta kuulutuste eest 25%. Mitu korda kuulu-
tades nende hindadega wõrreldes.

Tellimiste wastuwõtmise eest saab 5%, kuulutuste wastuwõtmise eest 10%.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Muel nül. nr. 11.

Liht ja rahakirjade adr.: гop. Ревель, редакц. „Asunik“ („Колонистъ“).

Austades „Asunikku“ toimetus ja talitus.

№ 2.

4. webruaril.

Asunik

Eesti väljarändajate ja asunikkude häälekandja.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja J. Lukats.

I. aastakäik.

1910.

Meri.

Meri! ma armastan sind! . . . Sa mõotmata kauguse wäli . . . kui tafsafelt heljuwal pinnal ja kiigutad lustilist sõitjat . . .

Kui tuulehoog tafsafelt pubub ja purjesid pingule kijub . . . kui pilwita taewa sina ja naerataw päikese puna su palgel end peegeldawad . . .

Kus waatan ma kaldalt su kaugust ehk kuulan su salojast kobinat . . . Mul igatsus rindu siis asub, nii tundmata, tafane, mabe . . . nii uinutaw, waikne . . . nii määratu sügaw ja lahe, et kaifutaks kõike maailma! . . .

* * *
Weel enam, ma armastan, meri, sind, mäsawal tormil ja tõusul! . . . Kui taewas on kobutaw pime ja pilwefid lõhkumas äike . . .

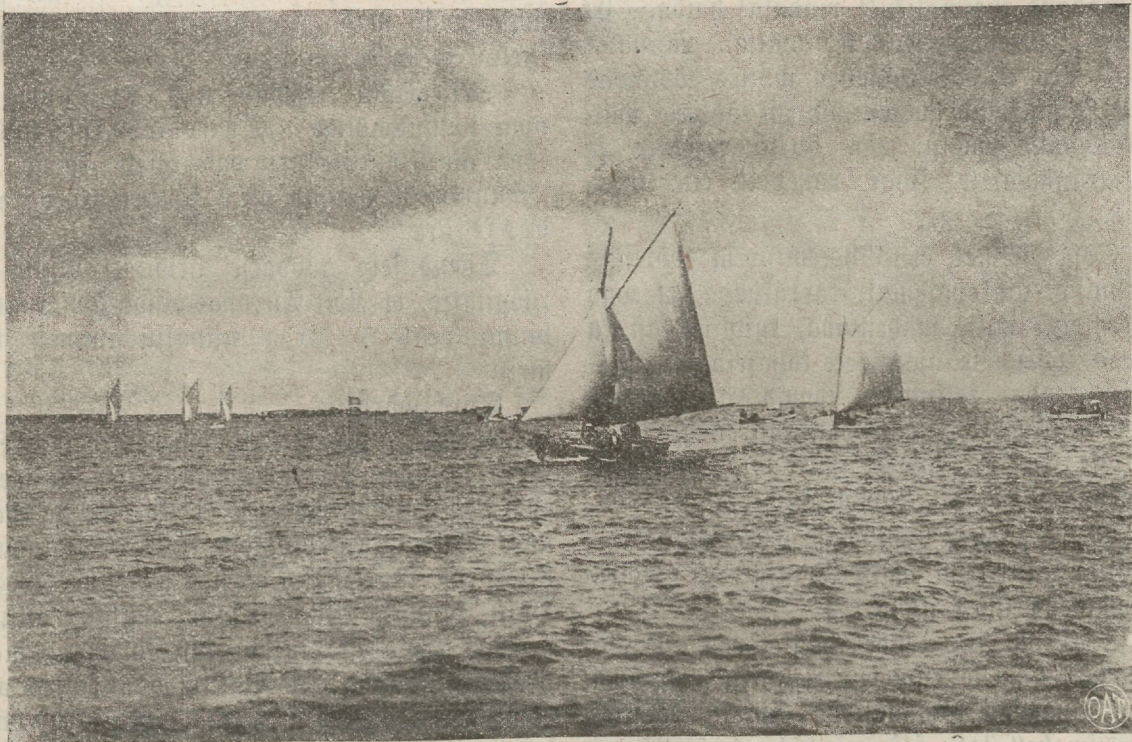
Torm huludes purjesid lõhub . . . ja praginal mastifid murrab! . . .

Kui weepind tõuseb ja waob, ja laened püüawad saaki . . . nad kobinal kokku end keerawad ja üksteise kannul siis weerewad. Mis ette siis juhtub, nad neelawad ja mürades, mõrgades purustawad . . . ka kaljusid kaldalgi lõhuwad . . .

Siis tormi ja laenete põrgulist mürintat kuulates ja loodusemängusid waadeldes paisub mu rind . . .

Ma tabakjin mäsuna mäsata! . . .
Ma tabakjin tormina tormata! . . .
Ma tabaks kas tõusta ehk waoda! . . .
Ma tabaks kas wõita ehk kaoda! . . .
Kuid paigal ma seista ei suuda! . . .

Kõwatüwi.

Baltimeri Haapsalu linna all.

(A. Wimmali püewapildi järele.)

Oma jõul.

Meeletuks nimetaksime seda, kes kiit-
leks, et ta tormawale rongile vastu
astub ja oma õla rammuga rongi
seisma paneb. Niisama meeletu
oleks see, kui keegi ühe hoobiga
inimese ajaloo käiku lubaks seisma
panna, loomuliku edenemise üm-
ber liikata. Kuid tihti peale kubisewad meie
kodanlijed ajakirjad kõige oma jabalipu-
tamise-sistemiga, niijugustest waimuwaese-
test kiitlustustest. Iseäranis siis, kui nende
peremehed oma ämblikuwörgud wälja hei-
dawad jaagi järele, sest mida enam neile
jaaki wõrku langeb, seda enam wõiwad nad
omale majasid, ärisid, talusid jne. üles
ehitada.

Kõige tarwilikumaks abinõuks kapitalis-
tide äri õitsumiseks on odaw töbjõud, mille
alalhoidmiseks nad kõik oma jõu ja mõis-
tuse kofku wõtawad, et töötta tööliste taga-
warawäge maal suurendada ja sellega siis
tööhindasid wõimalikult madalal hoida. Et
odaw töö-tagawarajõud wälja rännates
maalt ära ei läheks, jelles mõttes töötawad
meie kapitalistid kõigest hingest tööliste wäl-
jarändamise vastu, teda hulka mõistes ja
wäljarändajatele kõige pahemat ette maa-
libes.

Selle ajemel, et töösistemisid ja tööriistu
paremine, ajakohasemalt korraldada, et oma
sisjetulekut mitte vähentada, kuid ühtlasi ka
sellega töölistele ajanõuete kohaseid elutingi-
misi lubada, katsuwad nemad aga ainult
töötta tööliste tagawarawäe suurendamise ja
tööliste waimlise allasurumise abil oma rööw-
eksploteerimisega sisjetulekuid suurendada.

Selles mõttes töötawad meie Gesti kapi-
talistid, suur- ja väikekodanlased, naabri-
rahwastega ühes nõus.

Seal on ju nende hääletoru „Posti-
mees“, kes meie esimese „Asuniku“ numbril
kõige labajema sõimamisega vastu wõttis.
„Postimehe“ talu sai meie põhjusemõtetest nii
äritatud, et effotja-muud midagi ütelda ei

osanud, kui sõimata. Sellele esimesele sõimu-
laengule aga järgnesiwad pikad juhtkirjad,
täis tühiseid sõnatõlksusid „Asuniku“ sihi kohta,
kuid mitte ühtegi ümberlõkkawat, wähegi
põhjendatud fakti.

Koguni terve awalik arwamine tõmma-
takse kohtu ette ja pargitakse naht läbi.
„Postimehes“ nr. 19 seisab sõna-sõnalt:
„awalik arwamine on nii unine ja loid, et
arusaamatus ja pealiskaudsus wälja-
rändamist õhutades awalikult hüüdsõnaga
wälja julgeb tulla: Gesti ei asu mitte ai-
nult Baltimaal, waid tema elukoht on terve
maailm.“

Eks ta olegi nii, nagu juba minewases
„Asuniku“ numbris räägitud, et nende meeste
arwamise järele ei ole need 200 tuhat, kes
waimliselt ega majandusliselt nälgides Balti
wõimsate meeste orjades ei tahtnud olla ja
enestele kaugemalt teenistust otsima läksiwad,
nende mõttes enam eestlased, nendest ei taha
meie „rahwuslased“ rääkidagi. Ainult sõi-
mata võib neid „wanderjellideks“ „kergat-
sitateks“ j. n. e.

Sellewastu jeawad nad 21. numbris
oma põhjusemõtted „Suur-Gesti“ hüüd-
sõna all üles ja karjuwad täiest kõrist, et
„Suur-Gesti mahub meie kodumaa piiri-
desse ära!“

Tõendusets toodakse arwudki platssi ja
räägitakse, et Keel-Europas elada samasuguse
pinna peal 5 korda niipalju inimesi kui
meil.

Tore wõrdlus.

Wõiks ju weel Belgiaga wõrrelda, siis
jaaks see arw 10 korda niipalju kui meil,
ehk weel parem wõrdlus oleks wäikesse Mo-
nako riigiga, siis tõuseks see arw koguni
30 korda suuremaks ja siis wõiksimine tõeste
Balti pinnale 30 miljoni eestlast asuma
panna. Kuid siis tuleks küll karta, et meie
„rahwuslased“, „kes Baltimaade küljes ar-
mastusega ripuwad“ („Post.“), peaksiwad oma
lailalistest korteritest ja hulgast tubadest mõ-
ned suurenewale rahwale ära andma. Wõi

mõtlemad nad kõiki neid miljonisti soodesse ja rabadesse tallama panna?

Mitte Baltimaade küljes ei ripu nemad armastusega, vaid oma liikuva ja liikumata varanduse küljes.

Wõtke see neilt ära, ja armastus pinna vastu on kadunud. Mis armastus võib sellel maapinna vastu olla, kellel pinda polegi? Kes täna siin äris-wabrikus teenis, homme aga uulitsale wisatud ja teisalt tööd peab otsima, ehk see, kes täna ühes mõisas ehk talus tööorjana töötab ja selle peale sugugi julge ei ole, et ta juba homme teise mõisa ehk talusse oma tööjõudu müügile peab wiima, — need ei ripu mitte armastusega Balti pinna küljes, vaid nende armastus pind on seal, kus nad lähedamail tingimistel elada võivad, ja niisuguste seisukohalt vaatame meiegi asja peale.

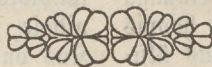
„Postimehe“ Tallinna noorem wend „Päewaleht“ käis oma jesuitlikult seisukohast, törwatunnike käes, enne „Asuniku“ ilmumist juba tema ukseest törwamas, kuid törw oli lahja ja ei hakanud külge. Küllap ehk wal-

mistataks nüüd naabritalus paremat törwatulewiku tarbeks.

Oma juhtkirjas kiidab tema jälle wäikekohtade asutamist (see on äraseletatud poppi ja saunikutekohad; „Asun.“). Muidugi mõista, on niisugune projekt suurmaapidajatele odawa tööjõu alalhoidmiseks päris kasulik, palju kasulikum kui Wolga äärest ehk Poolamaalt põllutöölise siseuwedamine. Kuid selle õnge otsa ei jää wist küll meie arusaajamad maata inimesed „armastusega“ rippuma, vaid leiawad omale paremad kohad kui Balti-maa poppidel.

Muidugi ei lootnud meie nende meeste käest midagi paremat saada. Meie ei jäägi nende abi ega nõusolemise peale ka tulewikus lootma, vaid oma jõul ja nime iseseiswuse ja paremate elutingimiste kättevõitmiseks wälja!

Ühisel jõul, wäline Gesti, oma elutingimiste eest wõitlusele! Meed, kellel kodumaa pind juba küll palawaks läinud, tulewad meile järele ja saawad meid meie tegewuse eest tänama!

Territorium ja rahvus.

2

—s. Roomlased sellewastu oliwad peaaegu ühtlasi maadewõitjad ja mis nad hariduslikult wääruslikult loonud, on sellega ühenduses. Rooma kulturat ja rahwust wõib enam-wähem lahutamata territoriumi pinnal kujunenuks pidada, vähemalt niisugust lahusolekut, kui greeklaste juures, ei paista tema ajaloos filma. Pealegi oli ta terve aeg üks ainus suur riik, kuna greeklased paljude wäikeste riigistena elusfestiwad, laialipillatult wõõraste rahwaste keskel. Ajalugu kiidab aga tema riigimeeste, nimelt Julius Caejari, politikat koloniseerimise asjus. 80000 nälgiwat kodanikku olla ta Roomast ajumaadele saatnud, millega ta Rooma kultura laiemale laotatud sai. Enne kui uuema aja rahwuste juurde üle minna, tuletame föniklasti meelde, kes hoopis greeklaste wäärilised oma elu ja koloniate asjus on. Carthago Põhja-Afrika rannal oli Fönikia asundus ja oma wägewuse poolest selleaegne suurriik.

Uuema okeani-ajajärgu kulturarahwastest paistawad meile kõige pealt inglased filma. Nad on

oma geografilise seisukoha järele wanade greeklaste jarnased, kuna Inglise rahwuse iseloomulised jooned ifka enam europaalise hariduse edenemise käigus mõõduandwaks hakkawad saama. Inglise moodid, Inglise mängud jne. tungiwad ifka enam läbi. Politikalijelt tuletab Inglise riigi ajalugu mõnes tükis wana Greeka ajalugu meelde, nimelt mis kolonifatsioonisse puutub. Inglise asumaad muutuwad aegamööda Inglise rahwuse wõjudeks ja saawad iseseiswateks. Põhja-Amerika Ühisriigid on esimene jarnane asumaa; tema järele wõib Austraalia nimetada; siis Inglise Canada, Lõuna-Afrika. Minult India on liig suur tükk, kui et inglased seda kulturalijelt ära seedida suudawad. Suur-Britannia saared on emamaaks, kus Inglise rahwusline iseloom wälja on kujunenud. Koloniate asutamine ei ole Inglise rahwusele kahju teinud, olgugi et asumaadel Inglise iseloom olude kohaselt muutuma on sunnitud. Sugugi ei wõi ütelda, et see muutmise pahemuse poole oleks, olgu kus tahes. Inglise asumaad on kulturalijelt niisama ime-

tatud, kui emamaagi. Ükski teine Euroopa kultura piirkonda kuuluv rahvas ei või enamast inglaste kõrwale seada asumaade asjus. Nümaid on ju näituseks Hollandil Ida-Indias, Belgial Afrikas jne., kuid walitsew rahvus ajub ühes tükis olewal territoriumil.

Kõigi ülemal meeldetuletatud rahwuste territoriaalse edenemise ja nende kultura õitsemise lugu järelemõtlemisega tähele pannes tuleme järgmisele otsusele.

Et üks rahvus tekkida võiks, jelleks on tingimata tarwis, et teatud hulk inimesi juba looduse poolt niisugustesse oludesse oleks seatud, mis ligema läbikäimise ärajäämataks teeb. Minult niisugusel alusel on mõeldaw, et ühine keel, ühised kombed ja werefugulus tekkib. Ühine ajaloolik jaatus võib ka ainult niisugustel tingimistel mõeldaw olla. Hiljemal ajaloo järgul aga astuwad kõik rahwused koloniasjafioni teele ja mida edurikkamalt koloniate asutamine läheb, seda kõrgemawääruslise kultura loowad rahwad.

Kui laia asumaariiki, kui muistne Greekamaa, wana ajalugu ei tunne, wabest Rooma riik wälja arwatud, ja niisama juure õigusega võib tõendada, et kõrgemat kulturat ükski Wana ilma rahwustest loonud pole. Punkt samane lugu kordab meie ajal: Inglise asumaaderiik ja Inglise kultura on muistse Helleni ajaloo tõsine analogia.

Kui meie territoriumi all lahutamata, ühes tükis olewat maapinnaosa mõelda tahame, siis peab tunnistama, et rahvusline olemasolemine ja rahvusline kultura mitte tingimata territoriumiga ühenduses ei seisja. Rahvuslisele olemisele hoopis tähtsam on läbikäimise võimalus ja tarwidus üksteise rahwaosade wahel. Peaasjalikult põhjened see tarwidus majanduslistel alustel. Majandusline üksteisest ärarippuwus ja naabrine läbikäimine suudab koguni uusi rahwaid luua juba olemasolewate rahwaste osadest. Uuemat ajal on ülemalnimetatud Põhja-Amerika Ühisriikide rahwuse tekkimine selleks kõige filmatorkawamaks näituseks. Teada on, et ainult Wenemaalt sadatuhandeid iga aasta sinna rändab. Austriast samuti. Teistest riikidest, näit. Italiast, ka mitte wähe tuhandeid. Sirlasi on seal mitu miljonit. Kõik nad julawad aja jooksul ühiseks rahwaks kokku, põhja-ameriklasteks. Iga rahvus toob oma iseäraldusi amerikalase loomusse ühes. Kõik see julab üheks kokku Inglise kultura märgi all, mis põhjust ananab, ühes ajaloolise õigusega, Põhja-Amerika Ühisriikisid Inglise sünnituseks pidada, olgugi et ühisriiklaste soontes praegusel ajal wabest rohkem muulaste kui inglaste werd woolab. Seal, kus äraeraldamine walitseb, ei wõi mingit ühtesulamist olla. Wõtame kas wõi Gesti minewiku. Sakslased ja eestlased elawad segi ühel pinnal, kuid kumbki rahwas ei muutunud teiseks. Ei olnud naabrilist olekut. Üks waatas teise peale kõrgilt alla, hoidis enamast kangeste liginemise eest — seisuse uhkuse alusel. Juutide lugu on samane. Nemad

usuwad weel praegugi, et nad ärawalitud rahwas on, ja see hoiabki neid kadumise eest. Juutide rahwuse alleshoidjaks on nende usk, mis neid ei luba „roojastega“ ühineda.

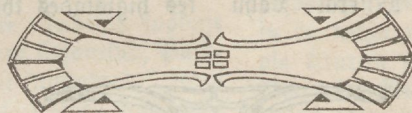
Selle küsimuse, kas on Gesti rahwuse alalhoidmine kulturaliselt tarwilik, jätame siin kohal puutumata. Ütleme, et ta tarwilik on. Niisama tarwilik on aga ka wäljarändamine, sest wäljarändamise liikumine tunnistas selle tarwiduse olemasolemist. Kas on aga Gesti rahwa edasitõlemine siis weel kaua peale võimalik, kui eestlased salgutaupa maakera koores peale, teiste rahwuste hulka elama asuwad? On meil midagi sidumat, nagu Moosese usk juutidel? Wõi on omawahelise läbikäimise tarwidus ja võimalus olemas, nagu greeklastel? Wõi wõime endid inglastega wõrrelda? Greeklaste sidumaks läbikäimise teeks oliwad Must ja Wahemeri. Üksteisega ühenduses olema ajas ümbritsew wõõras kultura wõi barbarlus, harimat. Greeklased pidasid endid ka muudest inimestest hästi paremaks. Wõõramaalasi ei arwanud nad inimesteks. Greeklased oliwad oma kultura peale uhked. Mendel oli selleks ka õigus. Ka inglastel ei puudu oma rahvusline tunne, uhkusetunne oma kodumaa poliitilise korra, oma suurte kunstnikkude, luuletajate, teadusmestete ja kangelaste üle, kes iselaadilise kunsti loonud, teadust laiendanud jne. Dige inglane on Inglise poliitilise korra ja rahvuslise kulturaga ligidalt kokku kaswanud, nagu wana greeklanegi, kes Greeka kultura kadumise oma isiku hukkamineku tundis olewat. Mille muuga võib, näituseks, Leonidase ja selfimeeste kangelasetegu ära seletada. Kas on meil, mille üle uhke olla? Oleme milligagi kokku kaswanud, mis meid rahwaks seoks? Peab tunnistama, et meie praegu weel poolteed tulewikulootustega elame. Kuid mida ei ole, see võib weel saada. Selle üle aga võib tõeste waielda, kuida see olemata Gesti kultura kindlamine teoks saab. Greeklased olitwad muiste selleaegse tuntud ilmaga hästi tuttawad — laialise asumise tõttu. Inglased on wõrguna terve maakera ümber wõtnud. Sellest tuleb järelda, et mida laiemalt rahwas ajub, seda rohkem ta waimliselt edeneb. Kes palju käinud, see palju näinud ja palju teab. Ilma paljuteadmisseta ei wõi aga meie ajalohase kultura loomise peale mõelda. Wene rahwas oma suuremas hulgas on tõeste kogu, kes kulturaliselt praegu Gesti inimesi, kes asundustena Wene lagendikule wõi Siberisse elama asuwad, mitte kergeste ümber rahwustada ei suuda. Ta on selleks kulturaliselt meist madalamal järjel. Just nagu muiste Greeka asunduste ümbruskonna inimesed wõi Amerika ehk Uue Meremaa pärisrahwad inglastele. Parema põllupinna kui Balti soode kallal waewa nähes wõiwad asunduste eestlased paremale majanduslisele järjele saada ja siis ka hariduslises weel tõusta. Rahvuslisele olemisele kõige karbetawam punkt on muidugi meie poliitilise iseiswuse puudumine. See haige koh-

tahab meie rahvast surmavalt haavata. Kende ridade kirjutaja teades ei ole veel üksainuski poliitikalisele iseseiswusele rahwas kõrgele kulturajärjele tõusnud. Rahvuslises haridusel ei ole seega õiget pinda, kuna võõrad kulturad ifka enam jurumist avaldavad.

Nii siis — meil ei ole oma kulturat, mis aja-kohtaselt teiste kõrval seisaks; ust saab ifka rohkem ja rohkem lõdvenemaks sidumiseabinõuks; ajalooline minewik, mis külgetõmbawat mõju võiks avaldada, on kaugeft muinasajast pärit, kuna seitsmesajaaastast orjapõlwe ainult võimalikult ruttu unustada tahaks. Meie rahvuslised iseloomu ei tunne keegi, sest et teda wististe ei ole, see on tüüpulist. Mis näituseks hr. Tõnissoni iseloomuse puutub, keda G. Suits kirjeksajand Cesti iseloomuks nimetab, siis on herra Suits sellega täieste sisse kukkunud. Jaan Tõnissoni iseloom on täieste juudi iseloom. Seesama iseenele paremaks-

pidamine ja sellega ühendujes seisaw häbematus, mis Israeli meeste juures harilik, wahib tema juurest wastu. Ja Tõnissoni tegewusehimu ja wisadus ei ole sugugi juutidele wõõras. Kui ma ei effi, siis awaldab ifegi if. Tõnissoni wälimus juudi laadi, näituseks nina ja üleüldise näoworm*). Kuid ma lähen asjast kõrwale. Ma tahtsin weel korrata, et meil ei ole wabadust oma iselaadi olekut arendada, oma rahvuslised kulturad luua, mis wõidukalt teiste kulturade jurumise wastu seisaks. Meil on seega raske oma rahvuslised olemist alles hoida. Balti pinnale jäämine ei aita selle juures palju, sest lahutamata territorium ei ole rahvuslised olemise peatingmine. (Lõpp.)

*) Arwame seda wõrdlust siiski liig suureks auks if. Tõnissonile. Ainult ehk meie maa taubakandja wõi plekisepaga wõiks teda wõrrelda, nii iseloomu kui ka wälimuse poolest, mitte aga tõise juudi rahvuslase tüüpusega. Toimetus.

Kahekõne.

A. Ilheow — W. Buck.

Sülm kuwalge õõ. Aleksei Iwanowitsh Romanšow lõi käikselte roheline kuradikese maha, awas ettewaatlikult jalgwärawa ja astus õue.

— Inimene, — filosoferis Romanšow lampkastist möõda minnes ja oma tafakaalu hoolega hoides: — inimene on tühi põrmuke, tuhk, õhukujuke. Paul Nikolajewitsh on kuberner, kuid siiski tuhk! Tema wälispidine suurus pole muud kui enistus, suits . . . Puhu ford — ja teda ei ole enam olemas!

— Rrrr . . . — kuulis filosoof äkiste.

Romanšow waatas kõrwale ja nägi musta koera, kes keikmisi hundi suurune oli. Koer istus kojamehe onnikese juures ja kõlistas oma ahelat. Romanšow waatas koera peale, mõtles ja — tema näole ilmus inestus. Siis kehitas ta õlasid, kallutas pead kahele poole ja — muigatas kurwalt.

— Rrrr . . . — kordas koer oma urinat.

— Mina ei saa aru, — lausus Romanšow käsa laotades. — Sa sina . . . sina wõid inimejele nakkuriiseda? Koh? Esmene ford elus . . . kuuln ma niisugust . . . Nuhelgu Zumal . . . Wõib see sulle teadmata olla, et inimene kõige looduse kroon on? Sa waata . . . Ma astun ju ligi. Waata nüüd . . . Wõi polegi ma inimene?

— Rrrr . . . uh! uh! hauh!

— Lubage, et ma teie kappi pigistan! — ütles Romanšow koerale kätt sirutades. — Koh, andte

kapp! Ei anna? Ei taha? Hea küll, siis pole ka waja. Nii tähendame siis ka üles . . . Kuid seniks lubage teid . . . nina möõda.

— Uh! uh! Rrrr . . . hauh!

— Ah, soo! ja hammustad? Wäga hea. Saame sind tundma. Tähendab, sa sülitad selle peale, et inimene kõige looduse kroon . . . loomade walitseja on? Tähendab, sellest wõib järeldada, et ja ka Paul Nikolajewitshi hammustaksid? Jah? Paul Nikolajewitshi ees langetwad kõik silmi maha, aga sinule — tema ehk mõni teine asi — üks ta puhas? Kas ma nii just aru saan? Noo . . . Nii siis — järjekult — ja oled sotsialist? Seisa paigal ja kosta mulle! Sa oled sotsialist?

— Rrrr . . . uh!

— Dota, ära hammusta. . . Dot', mis asjast ma n'd mõtlefingi? Oh, jah, tuhast ja põrmust. Puhub korra ja — teda ei olegi enam! D! Ja, milleks me õieti elame, tuleb küsida. Waludes toob ema meid ilmale, jõõme, joome, käime koolis, sureme . . . kuid milleks see kõik on? Tuhk! Mitte midagi ei mafja inimene! Sina, ütleme nüüd, sina oled koer ja ei saa milledki aru; aga wõiksid sa hinge sisse waadata, wõiks sinu pill hingeeluuse tungida!

Romanšow wäristas pead ja sülitas.

— Bori . . . Sa arwad, et mina, Romanšow, kollegiafekretär . . . olen loodusekuningas

... Sa effid! Ma olen päewawaras, meelehea-
wõtja, filmateener! . . . Konn olen ma!

Aleksei Zwanowitsh löi endale rusitaga wastu
rindu ja hakkas nutma.

— Laimaja, keelewilast . . . Sa arwad, et
Segori Kornjushkinit ei tea mis süü pärast teenis-
tusest minema kihutati! Mõh? Aga kes, lubage,
et ma teist küsin, kes see oli, kes seltsi warandust
— 200 rubla — oma taskusse toppis ja süü Sur-
gutshewi peale ajas? Kuda ma ütlesin, et mina
see ei olnud? Jälle elufas, wariser . . . Juudast!
jalalik, külgemäärja, liiakasuwõtja . . . wõ-
rukael!

Romansow pühkis käifsega pisaraid ja hakkas
suure häälega huluma.

— Hammusta! Eöö! Keegi ei ole mulle
eluilmas asjalikku sõna ütelnud . . . Kõik mõtle-
wad minuist kui alatust kelmist, kuid — mu ette
kantakse ainult meelitust ja kiitust . . . Oleks ainus
kord keegi mulle näkku löönud ja läbi sõimanud!
Ogi mind nüüd, Tuls! Eöö! Murral Lõhu
Juudast.

Romansow kõikus ja kukkus koera peale.

— Nii! Nimelt nii! Lõhu jälgi elufat! Pole
kahjul! Olgu walus, kuid halastust ärgu olgu!
Säh, hammusta käsa kah! Seda on sulle, jäledale,
ka tarwis! Nii, danke sehr, Tussite . . . wõi
kuda su nimi on? Danke sehr! Lõhu kasukat kah!
Eks seegi ole altkäemaksjudest tulnud . . . Müüsin
oma ligimest ja ostsin . . . selle raha eest kasuka
. . . Ja müüsi ja täni . . . Kuid . . . mis ma
n'd? . . . Tarwis minna . . . Head terwist!
Tuls . . .

— Rrrr . . .

Romansow filitas koera — ja weel kord talle
oma sääremarja hammustamiseks ulatades löi
kasukatõlmad kofku ja tuigerdas oma korteriukse
juurde . . .

Teisel päewal lõunaaajal ärkas Romansow unest
ja nägi eneses midagi õige imelikku. Tema pea,
käte ja jalad olivad üleni mähkistes. Woodi juures
seiswad punasets nutetud filmabega naine ja tohter,
kes higistades tõttas.

Reisikiri.

2.

Tiitlisst kuni Wladikawkaslni Guulia sõjateed mööda. J. L u k a t s.

Kell näitas kolm peale lõunat, kui lineika
postijaamast wälja sõitis. Päike paistis selgest
taewast ja ta tulised kiired nagu küpsetasiwad
Kura oru kaljude wahel. Wähematki tuulelehtu
pole kaljude wahel tunda ja kõrged paljad kalju-
müürid on nagu lüdwewa ahju seinad, mis juba
terwe päewa päikese kiitmisest sooja enam ei jõua
wastu wõtta, waid muist palawust ümbritsewasse
õhusse laiati saadawad. Meie istumine särgetwael
wanfril, kuid siiski tundsi me niisugust suurt pala-
wust, nagu kartulid foldes küpsemas.

Meie sõidame Tiflisist Wiriski kõrgusteed wälja
Kura kaldale. Maantee on pakfu tolmuforruga
kaetud, mis hobuste jalgade ja wanfrirataste alt
pakfu pilwena üles tõuseb, kuid palawa, heljumata
õhu sees ei lenda ta kaugemale, waid langeb sõit-
jate peale, nii et pooltunnilise sõitmise järel meie
nagu pakfu jahuforruga kaetud oleme, ei taha üks-
teist heaste äragi tunda. Kaupmehe must habegi
näitab koguni hall olemat. Silmad, nina ja kõr-
wad on tolmuga täis. Päike aga põletab weel
tulifemalt tolmukoore all . . . Meie waewleme
nagu ussid tulise tuha sees!

See wiib meid Kura kallast mööda üles mä-
gede poole. Kuni esimese jaamani „Altsheti'ni“
sõidame meie Kura oru paremat kallast mööda,

tuna Taga-Kaukasja raudtee mööda paremat kal-
last sellejama jaamani lähel. Igaw, furnud on
loodus Kura orus. Kõik on nii hall, eluta, ühe-
taoline, et waene film asjata midagi uudist otsib,
mille peale peatama jääda . . . Paremal pool
all jookseb Kura jõgi, oma furnud, kiwistes kal-
lastes, wesi on temas tume ja porine,
mis ümbritsewatele kallastele ja loodusele
weel kurwema waate annab. Bahemal pool teed
tõuseb aga kaljune mäerind, mille peal ühtegi
taimeriigi tundemärki näha pole; ainult kiwid,
sawi, liiw ja hallid kaljud paistawad waatepiiril
. . . Kõik ümbrus on furnud . . . Ainult käge-
sew „arba“ (katerattaline Kaukasja wanter), mida
paar „mulla“ (Kaukasja härjad), närusest ja mus-
tast grufinlastest juhitud, tassiwad, rikub ümbrit-
sewat hauawaitust. Wahetewahel tulewad ka wäi-
kesed jälleeslid (ischoki) raskete sütekoormatega, mis
kahel pool kõrgete piiskorwide sees nagu tor-
nid wälkese „ischoki“ seljas mustasid peasid tõstawad
pika kaswuga grufinlaste saatel, kes ise ühe ischoki
seljas istub, nii et jalad wahest maa külge puutu-
wad, wiisuga koormakandjat laga kihutades, wastu.
Teiselt poolt jõe kaldalt, Taga-Kaukasja raudteed
mööda, sõidab rong Tiflisi poole. Sellele järgneb
jälle hauawaitus . . . Ja ühte lindugi pole tii-

badega õhku liigutamas näha . . . Tiflisi ligibal on veel paar „duhan'i“ (Kaukasia kõrts), mille esifel katuse all grufinlased laisalt kahetini weini joomad, näha. Ühe duhani juures lamab karu leti otsas, tõstab laisalt oma karvast pead, mööda-õitwaid postwantrid waadeldes, ja lasub ümisesdes ta jälle käppade peale tagasi, et uueste magama minuda.

„Mistariwis hoiawad grufinlased karusid maja juures?“ küsisin ma noore kaasreisija kaukaslaste käest, et millegagi juttu hakata.

„Koera ajemel,“ vastas tema lühedalt, nagu näha tahtmataalt.

Jälle waitus. Minult wahetewahel wastutulewa postwantri konduktori signal: tu-tu-lu-lu . . . segas teda mõneks minutiks. Ja näha oli, et ta wastuõitwad reisijad niisama kõit iseeneses waitisid, nagu meiegi. Paistis, nagu oleksime meie kõit kellegi wägewama käsul junnitud kurwale loodusele oma waitimisega kaasa elama.

„Kas niisugune ongi siis see kiidetud looduse ilustuste tee, mida tähtsamad Bene kirjanikud, Pushkin ja Vermontow, nii luulelikult kujutawad,“ tegin ma uueste juttu, küsimistega seelord kaupmehe poole pöbrates. „Kannatust, kannatust, noor sõber!“ wastas mulle kaupmees. Kaukasia mäed on jeda wäärt, et nende pärast mõni tund furnud looduses sõita. Seda filmatorikawam ja südantülen- datwam on siis sõit mägedes, kus enne wähe kannatama peab. Ma sõidan oma äriasjade pärast jeda teed, kuid ikkagi ei wäsi ma mägede piltisid Gruusia sõjateel waadates.“

Suba kadus wiimane Tiflisi kõrgem koht, püha Taaweti mägi, oma kiriku ja furnuaiaga kõrgustikkude taha. Meie hingamine wabamalt, sest Tiflisi armenlaste ja tatarlaste weritööd jäiwad juba selja taha. Meie sõitmine kaljude wahel, mis kahel pool seinana seisid, kuna wiimaks kaljumägi meid koguni Kura kaldale pigistab. Ühel pool kõrge kalju ja teisel pool kiirejoosuline porine Kura. Ka raudtee pööras ennast meie kaldajärgwale ja meie sõitmisetee muutus üsna kitsaks ribaks.

Kahetunnilise sõidu järel jõudime wiimaks eestimessse jaama, wana Gruusia riigi pealinna Mitsheti. Siin, ligi werst linnast eemal seisab ka selle nimeline rautewalkjal. Siit lahkume täieste raudteest, mis Kura orgu mööda ikka edasi läheb, kuna Gruusia sõjatee Aragwa orgu ennast keerab. — Selle koha peal, kus puhka-, kristallselgewee- line Aragwa ennast porise, kiire ja sügawa Kuraga ühendab, seisab kaunis laia mäekallaku tasandiku peal Mitsheti linn, oma kiwist wanade waremete ja inetute „salkja'tega,“ wäikesel elanikkude arvuga, terawakatusliste majadega ja kirikutega. Tähtsamad endise aja Mitsheti suurusel mälestused on tema 12 apostli kirik, Samtawri naisklooster ja wana Gruusia kuningatehauad, Marianist kuni wiimaste kunin- gate Iraklia II ja Georgi XII (826.—1800. aas- tani).

Suur ja kuulus oli Mitshet sel ajal, kui ta veel Gruusia riigi pealinnaks oli. Kõit ümber- seiswad mäed oliwad sel ajal auulisid täis. Orgu- sid ja mäekallakuid kaitsid wiljarikkad põllud ja wiinamäed, metsad oliwad täis kõiksugu loomasid. Siin leidus kõit, mis suur linn tarwitas. Siin elasid kuningad ja patriarhid, kõigel pool walit- ses elu ja liikumine. Kõigilt poolt kaitsid üle mägede siia teed, põhja, õhtu, hommiku ja lõuna kaartelt. Linna keskthaks oli kindlus, kuninga losside ja peatirikutege, ta seisid seal kohal, kus Aragwa Kuraga ennast ühendab. Iga Gruusia kuningas pidas oma pühaks kohujeks linna ilustuseks mõnda ehitust jätta. Linn kaswas ja õitses . . . Sest ajast aga kui Gruusia kuningad pealin- naks Tiflisi walisid, hakkas Mitsheti täht- sus langema. Ka uus Potti = Tiflisi raudtee ei jõudnud Mitshetile enam elu siisse ajada, sest kõit, mis wana, peab kaduma, niisugune on elu seadus. Mitsheti tekkimisest räägitakse, et Koa pojapoeg Mitshetis olla ta asutanud. See wõib ju ka wäga wõimalik olla, sest mitte kaugel siit ei ole Ararati mägi, kus Koa laew seisma jäi, ja Koa pidi siis muidugi oma elu kuskil Taga-Kau- kasia lõpetama, kus ta wiinamäge haris ja järel- tulewat joodikutesugu kaswatas. Bahemal Aragwa kaldal seisab kõrge mäe peal kiwist kirik, Tshawris- Sektori (ristikirik), sest selle koha peale olla püha Miina risti püsti pannud. See kirik on ehitatud 575. aastal ja parandatud 639. aastal, sellest saa- dit seisab aga puutumata. —

Mitsheti jaamas oli juba esimene hobuste ja kutsarite wahetus. Wana nõudis jootaha, mis mind esiti imestama pani, sest ijegi maksime kalli sõiduraha, ja kui igas jaamas ka veel woorimees- tele tuleb anda, siis läheb see ju koguni kalliks. Minu kaasreisijad seletasid aga, et woorimehed juba ammu ajast nii harjutatud on, ja ei aidanud siis muud nõu, kui täitsin nende tahtmist. Ja igas jaamas oli seesama nõudmine, ikka raha ja raha; ka õffel ei jäeta sõitjaid rahule, waid aratatakse üles, kui tukkuma oled jäänud. Seni kui hobe- seid ümber wahetati, astusime meie jaama siisse. Suur ja puhkas kiwimaja, kaunis korralik puhwet ja suur magamisetuba öömajalistele. Puhweti- pidaja, armenlane, kallast meile igahäle, kui siisse astusime, klaasi theed, andis paar kuiwa jaja juurde, ilma et meie oleksime sellest rääkinudki, ja palus lauda istuda. Mis teha, muud kui tarwis lahke pakumine wastu wõtta. Tuli aga raha maks- mine, siis nägime küll, et lahke pakumine liig joo- lane oli, mis teha, nüüd oli juba hilja, sest thee oli joodud. Et Tiflisist midagi kaasa wõtta toidupoolist ei saanud, siis maitsewad kiwad jaiad ka üsna head. Mitsheti jäiwad meie kaas- reisijad ohwisferid ja üliõpilased maha, kes kales- kas järele sõitsid, ja peale selle meie enam nen- dega kokku ei puutunud, sest et nad siia õffeks jäi- wad, kuna meie wiibimata edasi sõitsime.

(Järgneb.)

✻ ✻ ✻ Wäljarändajate käsiraamat. ✻ ✻ ✻

Üleüldised juhatused wäljarändajatele.

3. Kõwatüvi.

Siin kohal ei hakka meie mitte wäljarändamise põhjusti üles wõtma ega selle kallal filosofoerima, kas wäljarändamine üleüldse kasulit wõi kahjulik ja nimelt kellele seda on, waid vaatame tema nagu olemasolewa fakti (tõelewuse) peale ja katsume selles mõttes ainult praktilist juhatust wälja rännata soovijatele anda. Sest keegi mõistlik inimene ei lähe siis ju kodukoldest wälja rändama, kui tal isegi hea küll elada on; rändawad ikka need, kel jalgealune palaw, et wõõrsil paremat elu leida.

Wõtame siis kõik praktilised wäljarändamise olud ja võimalused läbi, siis näeb igaüks isegi, kas ta wõib ja kas tal sünnis on wälja rännata wõi mitte.

Kes wõiwad wälja rännata?

Iga aasta, igapäew jätawad tuhanded ja miljonid oma „soojaks istunud“ elukohad maha ja rändawad ümber uute kohtade peale, kuna nende asemele jälle uued nende kohtade peale asuwad. Kõik selles lootuses, et uuel kohal paremat elu leida, mida nad juuremalt osalt ka leiawad. Ja kui nad seda ei leia, siis koliwad nad jälle uueste ümber. Ikka rändawad ja otsiwad nad, senikaua kui nad seda on leidnud, mis otsiwad, ehk kui neid enam edasi rännata ei lasta.

Sest ajast, kui orjapõlw langes, kui inimesed kõik õiguslasteks olewusteks tunnistati, ei näe ükski kultuurarahwas õigust ega võimalust olewat üleüldse õiguslastele wabadele inimestele nende waba elukoha wahetuist wälja rännates keelata. Nii on kõigis maades, riikides ja kõigi rahwaste juures wälja- ja sisserändamine põhjusemõttelikult ja üleüldse lubatud. Nagu igas inimestewahelises korralduses, nii on ka siin oma erandid olemas, mis ühele ehk teisele inimesele ehk rahwahiile ajutiselt wälja- ehk sisserändamise ära keelawad.

Nii ei ole sõjameestel sõja ehk tegewa teenistuse maksuse ajal luba wälja rännata.

Kes kohtu poolt karistatud on, ei wõi enne wälja rännata, kui ta oma karistuse ära on täitnud.

Allaealised lapsed ei wõi ilma wanemate ehk kaswatajate lubata wälja rännata jne.

Ka sisserändamise juures tehtakse takistusi. Nii ei lubata harilikult neid, keda wälja rännata

ei lubata, ka teistesse maadesse sisse rännata. Peale nende on veel selles mõttes ka iseäraldusi. Näituseks ei lasta külgehakkawate haigustega, nõdrameelsete jne. maale sisse rännata.

Ei taheta ka kultuuriüldisesse hiinlast, mõnda kohta juutistid ja veel teisi rahwaid heameelega sisse rännata lasta.

Kuid kõigi nende wäljarändamiste ja sisserändamiste keelud on ajutised, ruttu möödaminewad ehk osalised, millel mitte üleüldist ega põhjusemõttelikku tähtsust pole.

Üleüldiselt ja põhjusemõttelikult on igaühel ilma kodanikul wabadus oma elukohast wälja rännata.

Seesama põhjusemõte on ka meie eestlaste kohta täiesti maksew. Meid ei keela meie riigivalitsus wälja rändamast (wälja rännata ei wõi soldatid tegewas teenistuses, kohtu poolt karistuse alla mõistetud enne karistuseaja lõppu, allaealised ilma wanemateta jne.), ja senini pole ka ühegi riigi ega maa walitsus sisse rändamast (peale külgehakkawate haigete, hullumeelsete, jõuetute raukade jne.) eestlasti keelanud.

See on wäljarändamise üleüldine ja õigusline külg, meie aga peame asjale ligemale astuma ja tegelikult (faktikalikult) küljest meie eestlaste kohta selle küsimuse peale wastama.

Witte igaüks, kellel kodumaal kõige parem elada ei ole, ei leia wõõrsil head elu eest, kui ta ei tea, misjuguised olud ja elutingimised teda uuel kohal ootawad. Kõige enne peab igaüks teadma, misjuguised töowõimalused just sellel tööpõllul, milleks temal kõige enam tahmist, teadmist ja andi on, mis ta oma elukutseks on walinud, kustki kohal waiitjemas on, et siis wõiks sinna rännata, kus tõeste paremat wõib loota.

Seejaste keskkel leiame meie kõigist elukutsetest mehi, kes kodumaa pinna maha jätawad, sellepärast ei wõi siis ka nende kohta ühel hoobil midagi otjastawat ütelda, waid tuleb igaühe kohta tema ametikohaselt asja harutada.

Meil rändawad õige suurel arwul iga aasta intelligent (haritud) tööjõud kodumaalt wälja, et ametikohaselt tööpõldu leida. Nendega ühel pulgal on ka teadusehimulised, kõiksugu üli-, kesk- ja erisoolide õpilased.

Hea eriteadlane (arst, insener, maamõõtja jne.) leiab igas haritud maaosas omale teenistust, ja niisugustele on soovitude jagamine asjata, sest niisugustele on terve maailm ühejuguine. Kuid keskmise teaduse võimuline eriteadlane ei peaks mitte sinna rändama, kus paremad mõistlejad ees on. Nii ei jõua suurem osa meie Eesti eriteadlasti õhtu- ja ööplasterga mõistelda, kuid nad leiavad küll oma teadmiste kohast teenistust Ameerikas, kõigil pool Venemaal ja isearanis Siberis. Pite-malt räägime nende kohta edaspidi.

Õppijate ja õppida soovijate asi on jälle just ümber pöördud. Need peavad oma õppimise täien-

damiseks küll Öhtu-Euroopa maadele püüdma saada, kuid ainult täiendamiseks, kuna igapäevaseks tööleamiseks ka siingi Venemaa koolisid tuleb soovitada. Meie oma kodumaa ju nendele midagi pakkuda ei suuda.

Sellele väitejale arvule intelligentidele, kes välja võivad rännata, tuleb muidugi suuremal hulgal käsitöölisi, vabrikutöölisi ja peaaesjalikult põllutöölisi juurde arvata. Ka nemadki võivad ja peavad välja rändama, kuid kes nendest, kudas viisi ja kuhu võivad rännata, sellest tulevasest numbris.

(Särgneb.)

Tarvilikud teated Siberisse rändajatele.

Siberi pind on 12 miljoni ruutversta suur, see on üks neljandik kõigest Aasiast ning kaks ja pool korda enam Euroopa-Venemaal.

On arusaadav, et niisuguse laialdajse maatuiki peal, nagu Siber, kliima ja loodus väga mitmekesine on. Temas leidub mägesid, millede tipud aasta ümber lumega kaetud on, ja palawaid rohtlaanesisid, nukralt seiswaid metsajooseid ja ilma äärteta samblasooseid (tundrad), läbipääsemata põliseid metsasid (taigad) ja wiljarikkaid orgusid, suuri jõgesid ja meresarnaseid järvesid... Siber, kus veel praegu sõrdlemise wähe rahwast elab, on rikas loodusest, mispärast teda ka tõeste hea tulewik votab.

Siberis on suur puudus elanikkudest, aga neilt, kes sinna asuwad, nõuab ta rohket tööd ja waewa, et kõik need raskused, milledega asunikul esimeste aastate jooksul, peale uuele kohale jõudmist, mõidelda tuleb, välja kannatada.

Esimesed Siberisse asujad, praegused sealised talupojad, oliwad nimelt niisugused, keda kare Siberi elu mitte ei suutnud enesest eemale tõrjuda, waid nad asusiwad sinna ja rajasiwad seal omale uue kodumaa. Harjusiwad kõige waljujega ja jaiwad mõidu kareda looduse üle.

Suurem osa praegusest maapärisrahwast, Siberi talupoegadest, on juba nii jõukad ja osawad majapidamises, et Euroopa-Venemaal ainult wäike arwuke nendele järele on jõudnud saada.

Kaugeltki ei ole see määratu Siberi pind maa-harimiseks kõlblik. Välja tuleb arvata esiteks suur osa samblasood (tundrat), kus ainult sammal ja willetjad soovõsukesed kasvawad. Siis veel põlised metsad (taigad), kuhu ainult peale täielikku metsa-

ärähäwitamist mõiks elamiseks võimalust leida kuna metsade kaotamine aga üks suurtest ja raskematest tööddest on, mis ainult siis võib peale hakata, kui lagedat maad enam jaadawal pole. Mõteta tegu olekski ka kõiki metsasid ära häwitadagi, et nende aset tihedalt inimestega täita. Ümberpöördult tuleks aga nimelt selle peale waadata, et mets tarwilikult heaste hoitud ja kaitstud oleks ning teda mõistlikult tarwitataks.

Siis on veel soodega kaetud kohtasid, mis aga peale kuiwatamise wiljakandjaks muutuwad ja võimaluse nende peal töötamiseks annawad, ei puudu ka kohtasid, mis täieste wiljarikasieks põldudeks muutusiwad, kuid neid niisutataks. Praegu seisawad nad aga tühjade kõrbetena.

Wiimaks, üks suurematest takistustest on Siberis teede puudus, mis paljudesse kohtadesse asumise mõimataks teeb, ehk küll maapind enesest wiljarikkaid jaadusi kasvataks. Need kohad jääwad aga tulewiku tagawaraks. Wida rohkem inimeste arw siin kasvab, seda enam nihtuwad nad ikka maa-kohtade poole, kus praegu veel teede puuduse ja asundustest kaugeliseimise pärast inimesel elamiseks mõimata on kodu asutada.

Kuni wenelaste Siberisse ilmuniseni elasiwad seal enne mitmed wäikesed Soome ja Mongoli tõugu, kolijad rahwakesed, kes praegu juba suuremalt osalt välja surunud ehk välja juremas on.

Kõige eluwõimulisemad nendest rahwastest on burjatid ja kirgised, kes ka enne kolijad rahwad oliwad, kuid praegu on nad kõik karjakaawatajad, ja burjatid hakkawad wiimasel ajal juba põllupidajateks ümber muutuma.

R.

(Särgneb.)

Kirjad asundustest.

Gorbowo Gesti asundusest,

Mohilewi kubermangus.

Gorbowo Gesti asundus on Mohilewi kubermangu põhjapoolses osas, umbes 25 wersta Riia-Drelli raudtee Dioso jaamaist lõuna-hõlmiku pool, Orscha kreisis. Maa on tähendatud kreisis kaunis paikline: siin võib vaatleja film pikka liiwajeljandikku tähele panna, mis kümned werstad wahet pidamata edasi läheb ja paiguti kestmise, paiguti kibura männametsa eht kasevõjastiku ja kanarpikuga kaetud on, seal on kaunis laialdane, jawi- ja liiwasegust maapinnaga, Wene küla põld kitsaks, paiguti arsfinalaiusteks ribadeks — „hingedeks“ jaotatud. Põldu ümbritseb kestmise kasvuga lehtpuumets: lepad, kased, haawad, saared, tammed, jalakad jne., mille alt juba paiguti sawiga segatud musta mulda ja turbataolisi segu leiame. Edasi astudes paistab oksste ja latwadega kaetud pehme mudapinnaga laan filma, mille üksteise kõrwal seiswad kinnud tunnistawad, et siin metsakaubitseja teraw film tubli eksploateerimisetööd on teinud, kõik paremad puud, mis weel miski otstarbeks kõlbawad, maha on saaginud ja ainult wõsastikuräbala ja mõne wileisa lati kasvama jätnud. Sarnane laastamisetöö pakub igatahes kaunis išeäralikult mõjuwat pilti: wärskest maharaiutud puude oksad ja ladwad, enne kas tormist wõi tulest, mis siin mõnikümned aastat tagasi häwitamisetööd on teinud, maha purustatud hiiglapuude kehad, milledest mõned juba sootuks pehmeks on mädanenud — katawad porist, pehmet maapinda, ning häda sellele, kes niisugust metsa mööda läbi mõtleb rühkida, išeäranis suwel, kui maapind pehme on; paremal juhtumisel kistub ta oma riided lõhti, kriimustab käed ning filmnäo, kuid halwemal juhtumisel võib ka mõne luugi katti murda.

Umbes 25 aastat tagasi, kui esimesed eestlased, kes siia asusiwad, raske südamega tumeda tulewiku kohta kodumaa jumalaga jätsiwad, et laialdas-tes Wenemaa laantes omale mitte õnne, waid tööd ja teenistust otsida. Kõik esimesed siiarändajad oliwad Liwi kubermangust, Wõru ja Pärnu maakondadest pärit: mõisamoonafad, saunikud, kantnikud, wabadikud, talusulased, jne., enamaste ilma miskisuguse waranduseta isikud. Nii jutustab praegune asunik — üks jõukamatest siinsetest taluperemesestest — et tal 1 rubla 76 kop. raha järel oli, kui ta naise ja kahe pisuke lapsega siia jõudis; mõnel wast, kes rikkam oli, jäi teefuludest 20—30 kuni 100 rubla järele. Osa esimestest wäljarändajatest asus ühe siinse, Liwi- maalt päritolewa mõisniku v. W. moonakatena tee-

nima, kuna jõukamad sellejama mõisniku käest endile Gorbowo mõisa rentisiwad. Wahepeal asus aga uusi wäljarändajaid ifka juurde, ja need wiimased asusiwad juba metsa elama. Selleks mõ- deti igale asujale maatuük kätte, kus ta metsa wõis laastada ja põletada, kui palju aga jõuab, kuid müüa ei tohtinud asunik oma metsast tikkugi. Esi- algul anti mõni aasta asumise ajaks, ja siis hak- kas asunik dessatinide arwu järele renti maksma, mis kord-korralt kõrgemaks läks.

Raske oli esimejel metšaasujal, umbes 2—4 wersta inimestest eemal, omale põlises metšas, kus hiiglahaawad ja lepad, paar jülda ümber mööda, kasvawiwad, põldu teha ja uut kodu luua, kuid kindel tahtmine ja kartus naise-lastega lageda toewa alla nälgima jääda sundisiwad asunikku kõiki ras- tusi ära wõitma. Esialgseks elumajaks ehitasiwad asunikud endile puukoortest ja oksstest teiwaste peale laotatud onnid, et mitte kindlastest palkidest elumaja raiumisega aega raisata, — oli tarwis metša põ- letada ja põldu teha, et omale uue koha pealt ülespidamist saada; kui aga mõni omale palkidest elumaja üles raius, oli see pisuke karbise, kuhu waewalt perekonnaga sisse wõis mahtuda. Siit käidi sagedaste 15 wersta kaugusest alewikust leiwa- jahu ostmas, mida, korralkkude teede ja weolooma puudusel, puudakaupa seljas koju kanti ja paar wersta teisele poole asundust, mõisa ahju, küpsetada wiidi, kust wiimaks küpe leib — jällegi seljas — asundusesse toodi. Mõni hea aasta peale metša asumise oli suurem jagu asunikka, korralkkude aastate ja rohke wiljajaagi tõttu, mida uus maa esiteks andis, nii kaugele jõudnud, et juba peale elumaja, tarwilikkude kõrwaliste hoonete, loomade ja wilja mõni hea rubla raha oli, mida nad ostu- lepingu tegemise juures mõisnikule oma kohtade eest sisse maksiwad, kuna puudutulew summa põllu- pangast 4½ protsendiga 55½ aasta peale laenati. Oliwad ju sel ajal maahinnad odawad, 30—50 r. dessatin, kuna nüüd samasugune maa 100—115 rubla maksab.

Kodumaaga wõrreldes ei lähe siinne asundus klliima poolest mitte palju lahtu, ainult suwi on mõned kraadid palawam, talw aga külmem ja hästi lumerikkam; et siin oma poolteist kuni kaks aršsinat lund lewadeks maha siputab, on harilik nähtus. Peale selle on siinset wihmad kaunis raskest ja neudele järguewad pahatihti liig pikal- dased pöuad. Põlluwiljadest kasvataakse need- jamad, mis kodumaalgi, ainult ristittheina suuremal mõõdul, ilma ristittheinata ei saa siinset põllume-

heb sugugi läbi, sest paljudel taludel ei ole metsaheinamaad sugugi, kuid kõige rohkem on teda üks ehk kaks tiinu.

Kõige tähtsamateks sissetulekuhallitatakse on siin: lina, sead, wõi, kariloomad ja linaseeme; nende turuletoimetamine on siin ka õige kerge, sest et kõik selle juurde kodust ära wiivad, ainult sead peab 50—60 wersta kaugusele Witebski ehk Orscha linna wedama. Niisama on põllumehel tarwis minew kaup, nagu: raud, nahk, sool jne., siit lähedalt alawikudest jaada, mida siin ümberringi 10—15 wersta peal terwelt kolm on olemas. Majanduslikest küljest on siinjed asunikud kaunis kenal järjel: enamaste igas talus on oma rehepekkumasin, koorelahutaja, wõimasin jne., niisama on

endiste, rehetubadega ühteehitatud elumajade asemel uued awarad elumajad ehitatud, kuid wiimast tuleb tihti purupalja uhkuse arwesse paigutada. Wiimane nähtus on siin, nõnda ütelda, ehitusehaiguseks muutunud, sest igamees tahab oma „lossi“ jeinte pikkuse ja laiuslega teist „üle lüüa“. Lossi sisse astudes haigutab igalt poolt tühjus, korratus ja mustus wastu: palsjad, krahvimata seinad näitse nagu hirwitawat wana orjameelse tooli üle, kes oma wanu konta kõwerdades sissetulijale nurgas põlmitades wastu wahib, ta näitse nagu paluwat, et sissetulija mitte tema turjale ei istuks ja sellega tema elupäewi sootuks ei lõpetaks. Umbes samajugust üle jõe käiwat uhkust ajawad paljud asunduse „intelligendid“ riietega. A. N.

Peterburis, Karshusewäljanäitusel,

mis selle tarwis uueste rahwamaja juurde ehitatud tahetorbsetesje ruumidesse on paigutatud.

Ukse juures lunastatudwiiekopikalise pääsetähga juhitaakse sind teisele korrale, kust näitus algama pidawat, treppi mööda üles minnes tuleb terve rida joodikuid ja nende halatsemisewäärilisi perekondasid meelde, nii et tahmatalt küsimisemärkimub, nii suured ruumid joomise wastu wõitlemise näituse all, ja nii palju veel joodikuid!—? Astume edasi, küllap näitus selgitab— aga wale, karshusefelfid näitse isegi selle peale wastust otsiwat, nagu esimese statistika-osakonna rohkearwulised alkoholarwitamiste ja karshusefelfide tegewuse tabelid seda tõendawad; karshusefelfide ja nende tegewuse ja poolehoidjate suurenemisega kaswab ka alkoholimüümine aastatega suuremaks. Ka walitsuse poolt on alkoholi wastu wõitlejad abi saanud? !!! Küsitawaks jääb, kas ka Baltimaa kolm kubermangu mõnedest sifemistest kubermangudest niisama palju alkoholarwitamisega ees on, kui kooliharidusegagi näitse olewat, maha arwata muhamedid ja katolikuuksulised, kellede juures alkoholarwitamine vähem on. Waatajat uueste mõtlema sundiw on kolmas osakond pealkirjaga „Alkoholarwitamise põhjused ja wõitlus sellega.“ Jah, wõitlust näitse terve see wäljanäitus palju stjaldawat, kahjuks aga, et neil ka wõitlusid wõi joodikutest ümbermuudetud karshlaste arwustikku näha pole, peale mõne theemaja, kooli ja parandusemaja, mis aga mitme miljoni rublade eest müüdüd wiina ämbritesse ära uppuwad. Joomise põhjused, see on juba midagi uut waatajale ja uus ning tundmata näitse ta ka wäljapanijatele olewat, hoolega otsid nimetatud osakonnas põhjust ja ei

leia, peale kirjutatud plakadi, mis seinale riputatud, mitte midagi. Rõhutatud tundmisega lahtud ülemiselt korralt, nagu abi otsides jääb trepi peale ülesriputatud wikerarwawilise tabeli ette seisatama, loed pealkirja „Kes kõige rohkem karshuseate edendamiseks töötawad.“ Preestrid, siis rahwakooliõpetajad jne. Meelde tuleb juhtumine Domskis, kus ma asjatalituse pärast tolleagele nähtawa karshusetegelase preestri jutul käisin; lahkusega taheti mind päris üle ujutada: joo ja joo, wiimaks andis preester mulle märku, et ma tingimata jooffin, muidu ei lubawat emake (МАТУШКА) tal ka juua. Küsitawaks jääb, kas see ainuke ebafarshlane oli.

Allumisel korralt wõtab sind juba palju lõbusam waade wastu, juuakse kalja, näidatakse, et piiritus mitte üksnes joogiks, waid ka tarbeaineks kõlbab, hea hulgate Wene karshusefifilisi kirjatõpsid, mis tõega rohkem waimulikkude poolt näitse wäljantud olewat; ja lõpuks wõtab Soome seppa, raudakäppa sõna: Sulguge alkoholihallikad finni, siis kaob ka joomine, meie tegime seda, ja siin on selle tagajärjed, et järjekindlad olla, wõime juba teise inimesesoo waenlase, tiisikuse, kallale tormata. Joomise puudusel wõib Soome iga aasta oma kiwisest pinnast saada ainetest mitme miljoni marga eest wiljarikkale mustamullapinnalisele Wenemaale wälja jaata; karshusefifuline kirjandus näitse soomlastel saja wõrra suurem olewat kui meie Cesti wäljapanekust näha on. Üks kurwematest nähtustest paistab pisikeste Cesti wäljapaneku juures see filma, et Cesti karshusefifiliumise tegewus ja korraldus ainult

üffitute õladel seisab ja suurem enamus ainult poolehoidjad ehk kaajatundjad on, sellepärast ei võdi sugugi rohkem soovida et kaajatundjad ka käe adra külge paneksivad, küllap siis Eesti väljapanekud natuke suuremad oleksivad, kui praegu kaks tabelit, mis ainult selle läbi laialiste Soome ar-

mustikkude ja tabelite kõrval filma paistavad, et nad iseäralisesse kioskiisse on paigutatud.

Näitust soovitaksine igahelge vaatama minna, iseäranis neile, kellel Wenemaa parem käekäik jü-dame peal seisab. A. Joost.

Maamöötitjatest.

Linnade maamöödu korraldamine.

Riigivalitsuse poolt elulekutsutud talupoegade maakorraldus üle terve Wenemaa ja Siberi nõuab niipalju tehnikalisi jõudusid, selle peale vaatamata, et juba praegu üksi riigiametis teenistuses olijaid maamöötitjaid peale 10 tuhande on, era- ja seltskondlikes ettevõtetes teenijad veel peale selle, fiiski veel neist niisjuurt puudust tun-takse, et teist niipalju veel julgeste ametit saada võivad.

Nüüd on aeg, kus meie õpikimuline noorjugu sellest finni peab võtma, kust kindlat teenistust leida on.

Kõigi nende maakorraldusettevõtte juurde, kus ka meiegi 200 Eesti maamöötitjat töötavad, tule-wad veel igapäew uued nõuded, uued maadekor-raldused. Ka Baltimaal plaanitsetakse uut maade-korraldust ette võtta, sest wana maadekorraldus on nii ajast ja arust ära, et enam Wenemaaga mingi-sugust võrdlust wälja ei kanna. Ka maamöödu-tööd, mis senini oma Baltimaa „eraarvamise“ järele tehti, ei kõlba õieti päewawalgele tuagi. Kuid sellest väägime edaspidi.

Nende tööde juurde kerkib veel wiimasel ajal l i n n a d e m a a d e k o r r a l d u s, ka niisamuti üle terve riigi.

Ninult wiimaste aastate jooksul, kui wana-nenud linnaisade kohtade peal ka uuem tuul puhuma hakkas, hafati wanu asju läbi tolmutama ja leiti nii juuri korratust kõigis asjaajamistes, mida mit-mete aastate jooksul korraldada saab, enne kui midagi paremat tulla võib.

Üks suurematest ja tähtsamatest linna sisse-tulekühallikatest on linna liikumata warandused ja linna maad. Need linna maad, mis just linna elusooneks on, oliwad kõigis Wenemaa linnades,

muidugi ka meil Baltimaal, nii korraldus olekus, et tihti kõige suuremad ja paremad maatükid raha-meestel ja linnaisade pailastel ehk sugulastel ilma hinnata ehk koguni seenehinna eest tarwitada oli-wad, kuna aga kõit ränk maksudekoorem maade eest alama fihi, wäikeste maatükikeste pidajate õla-del lajus.

Nüüd alles hakatakse aru jaama ja nõutakse linnade liikumata waranduse teadete kiiret kokku-jeadmist. Selle juures tuli aga asi awalitaks, et pea ühelgi Wenemaa linnal õigeid ega ajakohaseid plaanisid pole, nii et millegi järele võimalik ei ole linna liikumata waranduste üle võimalikka teateid kokku jeada. Koguni Peterburil ja Moskwalgi polnud üleüldiseid kindlaid plaanisid, vähematest linnadest pole rääkidaagi.

Moskwa võttis kõige enne uue linnaplaani kokkujeadmise käsi-le: 1) selles mõttes, et liikumata waranduse kohta kindlale otjusele jõuda, ja 2) et uulitsaid reguleerida, et nad tulewikus mitte nii juhtumisewiisi ei ehitataks, nagu see senini sündis.

Suur ja kulukas oli see ettevõte. Peale kümne aasta töötasivad ajutiised maamöötitjad, kuni töö niikaugele sai, et alatine maamöötitjate-õsakond, ehk küll suurendatult kui enne, töödega ise hakkama sai. Alles nüüd, peale tööde lõpu, mis mitmed sajad tuhanded maksma läks, nägivad linnaisad, et töö enese mitmefordfelt ja kiireste ära tasus. Praegu töötavad Moskwa linnawalitsuse maamöötitjate-õsakonnas 17 meest, kuna enne pool vähem oli, ja saawad 2—3 korda kallimat palka kui enne.

Wanema maamöötitja palk on seal 3600 r. aas-tas. Nooremad maam. saawad 3000 rub. jne. Üleüldse annab Moskwa linnawalitsus maamöödu-

osakonna peale ainult linnatööde eest 45 tuhat rubla, kuna eratööd veel teist niipalju sisse toovad.

Moskvas on Wenemaal linna maamöödütööd kõige paremine korraldatud. Kuid kui meie sedagi Dhtu-Euroopa linnadega võrdleme, siis näeme, et see alles töö hakatus on.

Parisis töötavad näituseks 88 meest maam.-osakonnas ja saavad ühtekokku 330.700 franki. Ülemaamöödütjad, keda faks on, saavad igakuks 11 tuhat franki palka.

Berlinis on linnal maam.-osakonnas 57 meest ametis. Wanem maam. saab 8.600 marka aastas.

Berlini üleüldiseid mõõtmise- ja plaanitegemise-töösid tehti 10 aastat ja nad läkivad linnale 1½ miljoni marka maksma.

Plaue, Saksenis, mida rahvaarwu poolest meie Tallinnaga võrrelda võib (100 tuhat elanikku) ja mille maapind palju väiksem on kui Tallinnal, on üks paremine korraldatud linnadest. Temas töötavad 14 meest maam.-osakonnas. Ja linn leiab küll kasuliku olevat omal nii suurt arwu maamöödütjaid pidada.

Wenemaa linnade walitsused nägivad ka ära, et praegune maadekorraldus ei kõlba ja palju kahju toob, ja nüüd hakatakse fiireste linna maadekorraldusega peale. Juba võib 5—6 linna nime-tada, kus linna plaanid juba tehtud on ehk veel praegu teoksil; peale Moskwa on nad Njasanis, Wladimiris, Simferopolis, Kostowis Dooni ääres ja Warjchawis korraldatud. Peterburg, Kiiew ja teised suuremad linnad kawatsewad ka warstiies tulewikus ümbermõõtmise-tööd ette wõtta. Ainult meie wiletsa Baltimaa linnad ajawad veel wana wiisi asju. Páris ime on waadata seda korratust, mis Balti linnade maamöödu-osakonnas walitseb. Tallinnas on juba jellel põllul puhastusetööd-alatud, kuid siiski nii kartlikult, jõuetult. Kaugel aga ei ole see aeg, mil kõik Wenemaa linnad, ühtlasi ka Baltimaa omad, maadekorraldusega peale hakkawad. Siis tuleb jälle linnade maakorralduse tundjatest suur puudus, sest seal, kus praegu üffitud töötawad, tulewad künned ametisse panna.

Seda peawad meie Eesti maamöödütjad aegjaste tähele panema ja ennast linnade maakorraldusega tutvustama. Siin awaneb meie uus töö põld.

Kadunud ametiwendade mälestuseks.

Küll on meie Eesti maamöödütjate pere isegi piisuke, aga surm püüab siiski siin rohket saaki. Rewabel tuliwad teated, et maam. Bach Zekaterinoslawis tiisikuje kätte fiireste suri. Sellele järgnes nüüd uus sõnum, et noor maam. Toomin-gas, kes peale kooli lõppu kohe tiisikusesse jäi, Soomes Halila haigemajas suri.

Peale nende toob aga veel Amerika Eesti leht „Uus Elm“ järgmise sõnume:

„San Franzisko Kal 10. 1. 10. Wana ja uue aasta wahetusel, punkt kell 12 öösel lõpetas siin Saaremaalt, Eerwest päritolew noormees Jakob Goot oma elu. Põhjus teadmata. Ouesetapmise

kohaks oli ta Walentia uul. „Berlini“ hotelis toa üürimud — mõni tund enne tapmist. Mõngisuguseid hinnalisi asju ega paberid tema juurest ei leitud. Tasuks olnud tal 7 doll. 50 c. raha, mida politsei, kui ligem warapärija, omaks nimetas. Ameti poolest oli ta maamöödütja ja Wenemaal oli ta kroonuteenistuses olnud. Ta oli Wladiwostokis renolutsionlisest liikumisest osa wõtnud, mille tagajärjel ta Amerikasse põgenema pidi. Tal oli mõte grauweerjaks õppida, ja lootuse järele wotas teda siin hea tulewik ees.“

Rahu teie põrmule, noored ametiwennad!

Kroonika.

Wäljamaalt.

Inglisemaa. Inglisemaa alamtoja walimised on lõppenud. Demokraatlike walitsuse poolehoidjad on wõitnud. Wanameelsed on 3.090.126 häält, kuna wabameelsed ja töölisel ühtekokku aga 3.367.735 häält jaanud. Vähe-mal ajal võib siiski uusi walimisi oodata, kui mitte ülemkojalteeludigust ära ei wõeta. Wanameelsed alamtojas näkise siiski järelandlikumaks minemat.

Inglise töölisteerakonna juht Keyr Gardie protesteeris erakonna aastakoosolekul wabameelsete kandidaate teguwiihi wastu walimistel. Mii ei ole wabameelsetel töölisteerakonna poolt suurt usaldust loota.

Prantsusemaa. Kohutaw wõruputus, mis Prantsuse-maa madalamad kohad kõik üle ujutas, on möödas. Wesi on jõe-de kallastesje tagasi läinud ja nüüd alles võib

näha, kida enne ilujad orud oma toredate ehitustega nagu näljakõrbed wastu haigutawad. Iseärans kohutawat pilti pakub Paris.

Maailma kuulsam Pariis weewart ja kanalisatsioon on ritunud. Kõik kanalid laotawad halba dhtu laiali ja rik-kumata joogiwetti pole saada. Wesi ei kõlba pesu-pesemiseks. Haiguste, iseärans kõhutõbe laialilagunemist on karti. Elektri- ja telefoniwärk on rikkis. Maaalusel raud-teed on wett täis. Lääkaimine seisab. Majade alused, aiad, wäljad ja fillad on meest ära uhitud. Wabritud ja töötojad seisawad. Pariis ümbruses on enam kui 100 tu-hat inimest oma majadest wälja pidanud minema. Mõned wäiksemad linnad jõe-de ääres on täieste tühjaks jäänud.

Waranduslisel kahjul, mida wecuputus tõi, on kohu-taw juured. Töösius ja kaubandus sai nii rasket kahju, et kõik maksumõtjad 20 päewaks edasi liikati. Arwata-

waste ei juuda Brantfufe kapitalistid tänawu aastal enam kõigi teiste Euroopa riikide rahajalwaks olla, kusi igaüks laenu wõis saada. Wiimastel aastatel käiswad seal isegi Hiina, Jaapani ja Amerika riigid oma pungasid täitmas. Arwatawaste ei saa wist walitsusti ilma laenuta enam läbi.

Üleüldist tahju arwatakse koguni wiie miljardi frangi peale.

Kõik suuremad rahamehed, ühisused ja linnawalitsused on oma abirahadega kannatajatele abiks astunud. Isegi waene Serbia andnud 40.000 franki. Amerika puistab aga sadatuhandeid.

Balkani poolsaar. See on maakoht, kus rahu miljalgi kaua seista ei taha. Praegu walmistawad Türgi, Greeka ja Bulgaria riigid ennast sõja wäsiu. Tälidunaks on Kreeta jaar, mis ju mitmel korral tülide hatatuse põhjusets on olnud.

Suurriigid, kelle kaitse all Kreeta on, saatsiwad oma sõjalaewad juba Greeka wetesse.

Nagu kuulda, olla Wene, Inglise ja Italia walitsused Brantfufesele ettepaneku teinud, mil wiisil Greeka-Türgi sõja walmistustele wahetele astuda. Ettepanek wõeti wastu, ja Kreeta kaitseriigid saatsiwad Greekaile hoiatuse. Loobetakse sõja tulekut ära hoida.

Soomemaalt.

Nüüd on Soomemaa uue maapäewa saadikute walimiste tagajärjed juba teada. Need on:

	Endisel maap.	Nüüd.
Sotsialistid	84	87
Wanasoomlased	48	42
Noorsoomlased	28	28
Kootslased	25	26
Agrarilased	13	16
Krist. töö.	2	1

Nagu sellest arwustitust näha, on sotsialistid jälle kolm kohta wõitnud, kuna wanasoomlased terwelt 6 kohta kaotawad. Nähtawaste kalub Soome maapäew iga uue walimisega ilka pahemale poole.

Wenemaalt.

Walitus. Njaheljed toowad teateid, et mitmesugused walituseajutusjed püütawad enestes wärskemat woolu maksma panna. Nõnda wõetud kaubanduse- ja tööstuse-ministeriumis puhastus ette, ja rewideerimisi mitmesugustes wõimufondades aetakse edasi. Kuulda on, et 4 uut senatorirewideerimist on juurde nimetatud, paar tähti Siberisse, siis veel Hiiewisse ja Warjchawisse, kuna Garin oma rewideerimise wõrku laiendab.

Kui kaugele need rewideerimised suudawad nüüd tungida, ei wõi teada, aga kuigi nad ka pealiskaudsened on, siiski tuleb nende läbi küllalt mustust päewawalgele.

Riigiwolikogu algas möödaläinud juu 20. päewal oma kowadest istumiseaega. Algus oli üsna wäsinud laadi ja õige wahje ilmus liikmeid koosolekutele. Sellel istumiseajajärgul oodatakse mitmete tähtjate eelnõude harutusele wõimist, kuid seda usuwad wäga wähed, et praegune wolikogu suudaks neid eelnõusid jeadustets teha ja elus maksma panna.

Üleüldise ei tunne rahwas wolikogu wastu küllalt soowitawat huwitust.

Kohtuwojas on üks naisadwolattide kohta käiw õigus tähtjas. Nagu teada, taheti mitmelt poolt ja õige laialt seda, et naissterahwal, kes õiguseteaduist on õppinud, ka wõimalik oleks adwolabiks hakata. Ka sellekohane jeaduse-eelnõu anti siisse, mis nüüd ainult jeaduseks kinnitamist ootas. Möödaläinud kuul on aga kohtuministeriumi

poolt jeadus, mis naissterahwale luba annab adwolabiks hakata, weel warajasets tunnustatud. See teeb neile sadadele elus takistust, kes Wenemaa naissterahwaste hulgas praegu õiguseteaduist õpiwad.

Kool. Nagu teada, seati õpemaarused kokku, mis ära näitawad, maherdusel möödul algkoolides tuleb emakeeles õpetust anda. Nüüd kuulub, et Balti- ja Poolamaa kohta käiwad õpemaarused uueste tahetawat kamber töötada.

Karta on, et praegu, kus wanameelne wool enam-wähem eesotias jammub, õpemaaruste uueste kamber töötamises tähendatud rajarahwaste emakeelse õpetuse kitsenduste jeaduste ja õpetuste wastu.

Sinod on jurnute põletamise asjas Wenemaal lõpuli ku seisukoha wõtnud. Surnute põletamine on wäljamaal laialt tarwitusel ja Wenemaal, isearanis suurtes linnades, tuntakse selle siisseate järele tungimat tarwidust. On mitmelt poolt katseid tehtud seda ka Wenemaal elusse kutsuda. Kuid nüüd on sinod seletanud, et tal jurnute põletamise wastu mitte midagi ei ole, ainult õigenuliste jurnutehastid ei tohi ära põletada, sest see käia õigenuse jeaduste ja õpetuste wastu.

Ülestatse. Möödaläinud kuul awalbasiwad paljud Salka professorid oma alkirjadega ülestatse, kus nad selle peale tähelepanemist juhtiswad, et Wenemaa Soome siisemiste olude edenemist raskendab. See ülestatse aratas Wene wanameelsetes ringkondades lõpmata pahameelt, isearanis riiginõutogu liikmete hulgas, ja nad kinnitasiwad, et Salka professorite teguwisid tuleb ülbeis waheselegamisetes teise riigi siisemistesje asjadesje lugeda.

Jumbel. Möödaläinud kuul pühitjes Wene saatkond, oma tähtsama ja armsama kirjaniku Anton Tshchowi wiiekümneaastast sünnimisepäewa. Njaheljed töiwad kirjaniku mälestuseks pikki kirjeldusi.

Lumetuised kinnitasiwad jaanuarikuu jooksul suurt häbaõhtu. Isearanis rasketes piibwad lõunabapoolsed raudteed kannatama. Puhastajatest tuli tihti puudus, nii et rongide korralik liikumine tihti pitemaks ajaks sai takistatud. Alles jaanuari lõpu poole andiswad waljub marud järele.

Kodumaalt.

Aruanded. Kirikud, mitmesugused seltsid jne. püütawad oma seisutorba ja majanduslikki järke aruannete waral laiematele ringkondadele tuttawaks teha. Kirikute aruanded, mis aasta lõpul wõi uue aasta algul hulgaupa koguduse liikmete kätte lähewad, on wälkimiselt pea üsna ühesugused. Suwituseks nende juures on wahest see, et mõne juures weel waimulikfudele palga maksimise wiis üles tähendatud on, mille hulgast isegi lambaid, sukapaalu, findaid jne. leidub. Ka on mõned õpetajad heats arwanud aruande lõpul pisutest poliitikat ajada ja koguduse liikmetele „Nistrahwa Pühapäewalehte“ lugemiseks soowitada.

Seltside aruanded toowad teateid meie seltside majapidamisest. Suwitusega wõib tähetele panna, kui suure wadajusega ja agarusega ühitud tegelesjed seltside heats tööd teewad. Isearanis peab seda nende seltside juures tähetele panema, millel hariduse andmine eesmärgiks on. Nad peawad koolisid ülewal ja püütawad igakorbdjel eestseisuse walimisil wärskemaid jõubusid siisse tömmata.

Seltsielus ei ole uuel aastal isearalisi muudatusi olnud. Tähtsamateks koosolekuteks wõib Tartus toimepanud Eesti Kirjanduse seltsi koosolekut pidada, millest rohkel arwul osa wõeti ja kus rohkestes ettelandeid päewakorral oli. Ka Tallinnas toimepanud Eestiimaa kooliõpetajate wastastikkui abiandmise seltsi koosolek on sellepärast tähtjas, et seal Eesti keeli ei lubatud kõnet pidada. Kwatsetawatest uutest seltsidest oleks wast Tallinnasse osutataw korterisüürliste selts nimetada, mida aga kuuldawaste jaanuar esimesel poolel ei ole awatud, olgugi et selleks nõu oni

olnud. Muudu näitavad aga maa seltsid igavidi agarust äles ja mitmed on omale kallihinnalised ilusad majad äles ehitanud, teised jälle peafoosolekul otjastanud tänawu majade ehitamist täiile wõtta. Ka jeda peab meelde tuleutama, et wiinasel ajal mitmes kohas on otjusel tehtud mitmeladilisi ühistegewuslisi seltsisid awada. Nasta algul olitwad tänawuse Tallinna laulupidu koorijuhatajad „Estoniasse“ kokku kutsunud, kus laulupidu asjus üleiltsi läbi-rääkimisi peeti. Laulupidu plats on nüüd ära määratud, sõlatoda ehitatakse 8000 inimese jaoks, kuni rahwa kohtasid peale 20.000 tuleb.

Seega töötab see laulupidu juurem saada kui üksti endistest Eestis.

Seltsielust oleks weel mõnda ükstit kohta tähendada, millel laialdajem tähendus oleks.

Jaanuarikuu lõpul oli Tallinna Põllumeestejeltis peafoosolek, mis õige maruine oli. Tähelepanemisevääriline on see, et sel puhul wanadest eesiseisulistmetest paljud ametist lahkusiwad ja nende asemele uued waliti. Uue eesiseisuse poolehoidjaid nimetas „Päewaleht“ oppositiooni meesteks, muidugi sellepärast, et uus eesiseisus „Päewalehe“ meelne ei ole.

Warsti jelle järel oli ka Eestimaa põllumeestejeltise asemiklube koosolek, millest elawalt osa wõeti. Sellel koosolekul tehtud otjusest on wahest kõige tähtsam see, et otjustati weel maaparanbuseinstruktor ametisse leada ja teije tarjataswatuinstruktori ametisse panemiseks sammusid teha. Uue instruktori (see oleks arwu järele Eesti kubermengu kohta kolmas) ülewalpibamine seisaks täitsa rahwa oma õladel.

Kaugemal seisjatele wõiks ehk see ka wahest huwitust wõlkuda, et Tallinna Eesti teatri näitlejad ühes orkestriga Tartus „Wanemuise“ jaalis kolm etendust andsiwad. Tallinnlaste mäng tõmbas Tartu kunstitempli puupüsti rahwast läis ja üegi „Postimees“, kes harilikult igasuguse wõõra wastu kannis sapine on, ei saanud nende mängust ilma kiitust awalbamata möõda minna.

Kuu lõpul tehti ägebaste Tallinnasse asutatawa kaubatarwitajateühisuse „Tera“ heaks kihutusetõõd, aga uus asi ei taha suuremas wõsti linnas soowitawa hooga edeneda. Rahwal puudub nähtawaste weel ühistegewuse ka just arusaamine.

Väinud kuu sees awalbasiwad kaubatarwitajateühisused enamaste ksil oma aastaaruanded. Neist on näha, et mitmed nendest, isearanis maal, jõutaks on tõusnud, hästi oma älesannet täidawad ja laialdase wastutulemise põhjal weel nullu mitmel pool abitauplusi on awanud.

Maa ja wäikeste linnade rahwas on sellest küljest ärsam ja arusaajam, kui Tallinna elanikud.

Koolides algas min. kuu esimestel pikewadel õpetus. Et meie koolimajad tükati wäga wiletkas järjes on, siis on see üegi ametnikkude tähelepanemist enese peale tõmmanud. Wiljandis jaatis koolideinspektor waldadele ettekirjutuse, milles ta nende tähelepanekut halbade koolimajade peale juhtis ja ilma tingimata ndu andis uute majade ehitamist ette wõtta.

Üleiltsi on see meie koolide juures kõige halwem kül, et majad liig waesjed ja kooliõpetajate palgad wäga wäikejed on. Ka see oleks koolielus uudiseks, et Tallinna lehed uuel aastal awalikult teada andsiwad, et linn omal kaubanduslestkooli wõimalikult odawa kooliraha eest kätma paneb. Selleks on linn Narusbecki erakaubanduslestkooli ruumid ja fiskejead omandanud.

Ujastirjanduses on uus aasta mitmesuguseid muudatusi toonud. Kohe uue aasta algul jäi Tartus ilmuw sakste kasude kaitseja ja eesiwõitleja „Nimaa“ seisma ja Tallinnas ilmuw tööliste häälkandja „Tõõ“ andis ka teada, et ta seniks, kui olud selguwad, seisma jääb. „Rahwa Päewalehte“ trahwiti 50 rublaga eht toimetaja 1 nädalaks aresti. Wiimsena tuli weel kottupõrtamine praeguse „Wirulase“ toimetuse ja lehe toimetaja ja wäljaandja wahel ette. Lehe wäljaandja oli tseksorile uueks aastaks õnnejoowiga 25 rubla saatnud, toimetuse liikmed aga pidasiwad jeda tegu antaks ja paniwad töö seisma. Toimetuse liikmed nõudnud teist toimetajat ja et herra Rahamägi „Wirulase“ toimetusest lahkus. Praegune lehe omanik herra Antje ei wõtnud neid nõudmisi wastu, ja terme praegune „Wirulase“ toimetuse, kuus meest, lahkusiwad ametist. „Wirulase“ toimetusese kutsuti kohe telegrammi teel üks endine Sakste häälkandja, seismajäänud „Nimaa“, toimetuse liige. Aga nähtawaste selgus, et meesiega, kes ennemalt puruwanameelsete juures on teenistuses olud, kaugele ei saa, ja siis kutsuti teist laadi mehed „Wirulase“ juurde ametisse. Jääme ootama, et uued toimetuse liikmed ise oma seisutõha selgituseks awalikult wälja astuwad.

Ka kuulbud Tartu poolt, et sinna korraga laks uut lehte tulewikus juurde tulla. Üks olla wanameelne, teine edumeelne. Millal nad ilmuma hakkawad, ei ole teada, üks nendest tulla wenekeelne.

Waldade omawalitsuses olbaste aasta algul wallamafsu jagamisega ametis. Üleiltsi on meie maa waldadel wallamaks üks keerulisematest punktidest ja pea küsil ei ole wallamafsu jagamist küllalt ksilidele rahuloldawalt juudetud toimetada. Ka näüdti on mitmed wallad piüdnud maata inimestele wäiksemat mafsu määrata, aga paljudes kohtades ei ole see ettepanek läbi läinud ja wallamafsu on ka tänawu wana wiisi jäänud.

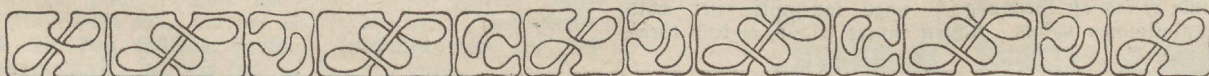
Jgatahes ei tao wallamafsu jagamise küsimus meie wallawalitsuste koosolekute päewakorrast, enne kui ta eluünetet kohase korralduse saab.

Vinnate omawalitsuse elus on tähtsamaks uudiseks linnaawalitmisjed, mis mõnes meie maa wäiksemas linnas, nagu Kurejaares ja Wiljandis ära peeti. Sakslased saidwad mõlemates linnades wõidu. Teises oli eestlaste läbikukkumine otse hülgaw. 26 wolniku hulka sattusiwad 3 eestlast ja needki oliwad sakste poolt äles seatud. Sellest näeme, et meie maa linnades weel tõõd küll on, kuni tagurkased ringkonnad awaliku elu juhtimisest juudetakse kõr-wale tõrjuda.

Walitsus on Läänemeremaade peale tähelepanemist pööranud ja Riias on eelrewideerimine ette wõetud. Rõ-nelbaste, et päraspoole ka senatorirewideerimine Baltimaale tulla. Praegune rewideerimine tõi mitmesuguseid kuritegewusi awalikuteks, mis talurahwaasjade komisjon alaline liige Martshewski on torda saatnud.

Baltimaa uuenduste eelnõude üle teatatakse ajalehtedele, et need sugugi nii pea riigiwolikogus ette ei tulla. Arwatawat, et kolmas riigiwolikogu neid sugugi harutusel ei wõta. Baltimaa kohtu-uuduse eelnõu wõetawat alles siis arutusele, kui alleriikline uuendus põhjusjoonte poolest walmis tõõtatud on. Kirikuseaduse uuenduse eelnõu olla praegu usutunnistuste departemangus, kuna põllutõõ eelnõu saatusest midagi ei ole kuulba.

Ilmad on Baltimaal tänawu täitsa isekralikud. Küünlatuu on käes, ilm on alaliselt pehme, õhute lumeford katab maad ja meri, lahed ja jõed on pea täitsa lahti. Külm ei ole suutnud weel üle 10 kraadi tõusta.

Mõndajugust.

Mõned arvud Vene riigi maa ja rahva suuruse kohta.

Vene riigi juurus, ilma meredeta, on 19.027.809 ruutveersta ehk 1.907 miljoni tiinu.

Kõige selle juure maalahmaka peal elas teostatistika-komitee arvu järele 1906. aast. 149.276 tuhat inimest (150 miljoni ümarguselt võetud). Nendest elab Euroopa-Venemaal 109.331 tuhat inimest; Poolamaal 10.947 tuhat; Kaukaasias 10.438 tuhat; Kesk-Aasias 8.941 tuhat; Siberis 6.740 tuhat ja Soomemaal 2.857 tuhat inimest.

Kõigi nende 150 miljoni elanikkude peale on ainult vähe peale ühe miljoni eeslasi.

Suuremaid linnasid, kus peale miljoni elaniku, on Venemaal ainult kaks: Peterburg $1\frac{1}{2}$ miljoni ja Moskva vähe üle ühe miljoni.

Meie Eesti linnadest kõige juurem on Tallinn, kus ka juba 90 tuhat elaniku arvutakse, sellele järgneb Tartu oma 45 tuhandega. Teised Eesti linnad on kõik piisavalt väikesed.

Õtaspuuseemnete korjamisest.

Seemnete korjamisest võib iga põllupidaja ruumides toimetada, muudugi kõige parem rehetas. Selle tarvis korjatakse oktoobrikuust peale hakates talve läbi käbised kuni kevadeni, kui juba soojad ilmad tulevad ja käbid lahti löövad. Käbid pandakse sarja sisse, mis teatavalt ülles riputatakse. Mida kõrgemal sari on, seda parem, sest kõrgema soojuse mõjul lähewad käbid ennemalt lahti. Sarja ümber paigutatud lina ehk kott rippuma. Kotti alumine ots olgu alati lahti ja seotud, et teda nõõri abil kiini võib tõmmata. Kotti alumine ots peab pörandale ulatama, et seemned mitte kaua suure palawuse sisse ei jääks. Sõel ehk sari peab nii peenikescauguline olema, et käbid läbi ei pääse kuttuma. Käbid pandakse sarja sisse niipalju käbised, et nad kahelt korral sarja põhja katabad. Kui käbid kõõbisema hakkawad, siis peab iga tunni aja tagant sarja kõwaste raputama ja selle järele ka kotti, et seemned alla kotti põhja peale langeksiwad. Kui juba 5—6 naela seemneid on, siis võib neid tiibadest, mis neil küljes on, ära puhastada.

Tiibadid võib nii küljest ära ajada, et seemneid kottiga natuke pekstakse ja siis kätte wahel derutakse. Tuulamiist, mis weel parem masina abil toimetada, võib siis ka teha. Üks tüüridi täis männakäbised (3 Gestimaa, $2\frac{1}{2}$ Viivimaa warka) annab, nii kuida käbid on (noorte puude käbid ei kanna seemet): 2— $2\frac{1}{2}$ naela puhtaid seemneid. Kuusikäbised saab $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ naela. Ühe sarjaga võttades jaaks korraga umbes 2 naela männa-, 6 naela kuuseseemneid. Männakäbid lähewad 24 tunniga, kuusikäbid 12 tunniga lahti. Selle järele võib nädalaks, kuida nende hind, 150—240 kop. ühe sarjaga teenida. Saadud seemned tulewad kuiva kohta peal, kuhu kange tuul peale ei pääse käima, kottide sees alal hoida, kusjuures seemned kottiga ülles riputatagu, et hiired kallale ei pääseks. Ehk küll praegusel ajal õtaspuuseemneid vähe ostetakse ja sellepärast wäikest hinda maksetakse, oleks siiski soowida, et neid korjataks ja tarbekorral maha külwataks. Sest meie peame meijade eest niitama hooft kandma, nagu wiljapõldude eest. Et meie järele tulewal sool ei oleks põhjust nuriseda, meie olewat meijadega hoolimata, ilma ette mõilemata ümber käinud, peame meija kasvatama.

M. Laabus.

Hus riie.

Mitmeaastaste katsete järel on nüüd nii kaugele jõutud, et lihtjast kõrwenõgejast nagu kanepistki riidet võib walmistama hakata. Katsete juures selgub, et kind kõrwe

nõgejast juba kahe tunni jookiul kätte võib jaada. Kõrwenõgejaste kuuwatatud warred annawad kuni 15% puhastaid, häid kiudusid. Kõrwenõgejaste kiududest koetud riie käib tugewuse, tihkuse ja läite poolest kanepist ja willast üle. Kududa ja wärwida on teda ütle mata terge, ka tuleb temast walmistatud riie ligi 60% odawam maksma, kui Amerika puuwilladest koetud riie. Kõrwenõgejaste kiudusid võib täielikult Amerika puuwilla asemel tarwitada.

Vena fullataewandused.

Peterburi ettevõtjate ringfondades on rohkeste tähelepanemist jutustused Vena fullataewanduste üle Siberis oma peale tõmmatud. Mõned, kes Vena jõe ümbrust waatamas käinud, seletawad, et seal muinasjuulises rohuses warandusi on.

„A. Pwl.“

Wäljarändamisesse puutuw kirjandus.

Eesti asunikud laialtises Vene riigis. — J. Neomitteli totku seotud. „Postimehe“ kirjastus ja trükk 1900. aast. 61 lehekülge juur.

Esimised Eesti wäljarändajad ehk 40 aastat Samaras. — Kristjan Pallo kirjutas. Tartus, 1897. a. 112 lehekülge, hind 35 kop.

Siberis — Kullamaal. J. Lufats'i algupäraline kirjatus. Tallinnas, 1909. a. 67 lehekülge, hind 30 kop.

Wäljarändamine Uralt mägede taha. Vene feelest ümber pandud. Ehrenwerth'i kirjastus, Paides, 1909. a. 158 lehekülge, hind 35 kop.

Toimetusele saadetud raamatud.

Moskwa Eesti Kalender 1910. A. Vätre kirjastus. Moskwas, 1909. Hind 20 kop.

Wäljarändajate ja asunikkude kalender 1910. a. J. Reimanni trükk, Pärnus, 38 lehek. hind 17 kop.

Kirjawastused.

J. S. Tõstamaal. Oleme Teie ettepanetuga nõus. Proowinumbrid saatime.

H. I. O. K. Cr. Навля. Palume oma ametiwendade ja teiste teatud asunikkude adressisid ülles anda, et wõiksime proowinumbrid saata.

A. R. Uue-Antsla. Ettepanek wastu võetud. Lehe panime käima.

M. V. Tarwastus. Lehe panime käima. Kaastõõsid saatte meie lehe sihi kohaseid.

M. S. Kiiwits. Lehe saatime. Soowitaw adress on: Post Office, Killingworthri Newcastle N. S. W. Australia. Mr. G. Einsaar.

„Postimees“.

Tellimine 1910. aasta peale on awatud!

Enam kui ühe inimesega on „Postimees“ läinud; 54-dat aastat algab ta. Hästi ja turjest aegadest läbi käies on ta ühes selle rahwaga, keda ta jõudnud mõbda alati teeninud, kasvunud ja tugewamaks läinud, wäikestest ja kehwest nõudalatelehest aegamööda suureks, uue aja tõrgusel seiswaks, iga päew ilmuwaks poliitikalises, majanduslikes rahwa hääleandjaks ja kirjanduslikes jõuks paisunud¹⁾.

Õigekärselt hoogu on „Postimees“ wiimase 12 aasta jooksul oma praeguse toimetaja ja wäljaandja juhatusel wõtnud, kes Eesti rahwuslike-demokratilise edumõtte oma lipule on kirjutanud. Rahwusline-demokratiline edu on ainult konstitutsioonilisel Wenemaal kindlustatud.

Eesti rahwa kõigeilgne waimline, majandusline ja poliitikaline edenemine on ainult siis mõistetaw, kui laialised rahwailigib omawalitajusest wallas, maatonnas ja tuberman-gus, kiriku, kooli ja kohtu põljal oja wõitma pääsewad, kui nende meelele ja keelele igal pool tarwilik tähelepanel ja lugupidamine oiaaks saab.

„Postimees“ usub kindlasti, et ta uuel aastal Eesti tütreid ja pojad hulganii teda selles mõttes toetama tõttawad ja kõiki takistusi meie ühtisel teel ära wõitma aitawad, nii et meie rahwas tähtsal kohal Läänemere rannal õitseb ja kasvab ja elawaks läänepoolsetes wallitses sellele suurele riigile saab, kelle jaatusi ta jagab.

„Postimehe“ toimetuses on alaliselt tegewad: Pea-toimetaja cand. jur. **J. Tõnisson**, uue **M. Vetter**, **R. A. Hindrey**, **J. Ilves**, **A. Jürgenstein**, **Dr. D. Kallas**, **O. Liigand**, **A. Lohsmann**, **A. Paulmeister**, **M. Raud**, **J. Warik**, **Ed. Wirgo**.

Wäliseid kaastööliste kodu- ja wäljamaal on „Postimehel“ rohkem kui ühelgi teisel Eesti lehel. Sellepärast leiawad „Postimehe“ weergudel kõik kultuurailma eluawaldused rutulist tähelepanemist.

„Postimehe“ kirjanduslikes oja, jutu-nurgas ilmuvad hull pikemaid ja lähemaid algupäralisi ja ümberpaandud jutusi, kirjeldusi oma- ja wõõranaa rahwaste elust ja loodusest, palasid teaduse ja kunsti kohta. Muu seas nimetame:

Peatoimetaja **J. Tõnissoni** reisikirjeldused lähemaist Idaist:

- 1) Konstantinopoli waade;
- 2) Konstitutsiooni waimustus Kulbdjarwel;
- 3) Rahwaste wennaistus Ottomani riigis;
- 4) Noor-Türgi komitees;
- 5) Moshee rahu;
- 6) Türlased ja alkoholi;
- 7) Türlased ja iid;
- 8) Haidor-Pasha — Sassa kultuuriline toetuskoht Wäite-Nasja rannal;
- 9) Sõit läbi Marmara-mere;
- 10) Smirna;
- 11) Greeka jaarestitus;
- 12) Athena;
- 13) Klaskita pühäl pinnal;
- 14) Attika linnuwaated;
- 15) Greeka ipamaalsus ja kultuuripüübed;
- 16) Ida äriwahwas;
- 17) Greeka riiklus;
- 18) Ümber Attika ja Subba;
- 19) Saloniiki;
- 20) Noor-Türgi hääleandja toimetusest;
- 21) Albania maa ja rahwas;
- 22) Bulgaria ja bulgarlased;
- 23) Sofia;
- 24) Serbia;
- 25) Belgrad;
- 26) Serblased ja kõltsakslus;
- 27) Serbia riigimeeste jumil;
- 28) Budapest.

Alalisel feuilletonid **Ed. Wirgo** toimetusel.

1. Kirjud kirjad „wennasrahwa“ maalt.
2. Eesti ajakirjaniku päewaraamat.
3. Teaduste aludelt (kuulkewaated).
4. Wenemaa waimilised woolud (kuulkewaated).

Peale selle **Ed. Wirgo** reisikirjad rahwa- ja maa-elust Soomest, Rootsi ja Norra, kuhu kirjanik eesilulewal talwel ja lewadel toimetuse ülesandel reisisma lähed. **Jaani Rääpo:** Kirjad Hiinamaalt, mille esimene oja „Postimehes“ nii palju huwitust äratas.

¹⁾ Sigemalt selle üle wõib „Postimehe“ juubeliaalbumist lugeda, mis 1909. aastal ilmus. 260 lehekülge, enam kui 300 pildiga. Tore wäljaanne, ilusal paberil, makjab lihtkõites 175 kop., ilukõites 225 ja 250 kop. „Postimehe“ 3-12 kuu tellijad saawad juubeliaalbumi 50 kop. odawamalt; jaatmise kulu 27 kop. efs. pealt.

Juttudest, mis tulewaks aastaks järke ootawad, nimetame: 1) Clara Viebig'i roman „Rist mäe ot-jas“. 2) Jalmari Finne „Meie“, jaitelised jule-joonistused Soome elust, **Ed. Wirgo** tõlkes. 3) Jlmari Kianto Punane joon. Jutu jisu on päewakäsimust käsitaw ja ta meile huwitaw. Kianto näitab nimelt, kuida Soome külamees uuest sõjalisest armuõpetusest aru saab, kuida usutakse, et see elu nagu nõdawäega uueks teeb, jne. 4) D. Truu: „Legendiku lapsed“ ja „Wäike se inimese mõtted“, pikemad algupäralised jutustused Eesti elust. Peale selle veel mitmed muud jutud, arwustused raamatute ja teatri ja mitmesuguste kunstiteoste üle.

„Postimehe“ kaasaaneteks 1910 on: 1) Wille ja naljaleht „Sädemed“, **R. A. Hindrey** toimetusel; 2) Pit-tidega ilustatud kuukiri „Easteleht“; 3) Igal kuul ilmuv „Noorejooleht“, kus juurelt osalt noorte eneste iidb lei-duwad; 4) „Postimehe kalender“, ja 5) „Postimehe ilus-tatud seinakalender. „Wäikelehe“ ja mõlemad kalendrid saab iga tellija hinnata kaasa.

Tellimise hind:

Aastas postiga 5 rbl. 50 kop., postita 4 rbl. 50 kop.
6 kuud „ 2 „ 75 „ „ 2 „ 25 „
1 kuu „ — „ 55 „ „ — „ 45 „

Poolkute kande numbrid arwatakse 2 kop. tükk ja posti-makslus peale selle 10 kop. Wäljamaale 3 korda nõudalas jaates 7 rbl. 50 kop., igapäew jaates 10 rbl. 50 kop.

„Sädemete“ ja „Noorejoolehe“ eest on eraldi juurde maksta: aastas 1 rbl., pooles aastas 50 kop., weerand aastas 25 kop. Üksik nummer 3 kop.

Kuulutuste nonpareille-rida 5 kop., lehe eesotjas 20 kop. Kuu-lutus, mis ühel hoobil ta „Elsu“ peab ilmuma, makjab 7 kop. nonpareille-rida.

„Postimehe“ lühendatud wäljaanne „Elsu“

ilmub 1910. aastal 2 korda nõudalas wana hinna eest juuren-datud kujul edasi. Leht tuleb nüüd „Postimehe“ numbril juu-ruses ja wõib nii joone alla ühepäralise juttunurga sisse seada, kus mitmesuguseid põnewaid jutusi awaldame, juurelt osalt neidjama, mis päewalehes. Jseisjama piltidega kaunistatud jutulisa tuleb wanal wiisil iga numbriga ühes. Oma juuren-datud kujul on „Elsu“ odaw, aga seisutorra tõrgusel olew nõudalaleht. — „Elsu“ tellimise hind: aastas postiga 3 rbl., postita 2 r. 50 k., pooles a. 1 r. 60 kop. ja 1 r. 30 k., wee-rand aastas 85 k. ja 70 k., kuus 30 ja 25 k. — „Elsu“ poli-tikaline seisukoht on jseisjama, mis „Postimehel“. „Elsu“ wõib ka kõik „Postimehe“ kaasaanded ühes jaada, kuid siis tuleb tellimisehinnaale aastas 1 r., pooles aastas 50 kop. juurde maksta.

Tellimise aadress: „Postimees“ ehk „Elsu“, Tartus; Wene keeles: Въ ред. газ. „Постимесь“ („Elsu“), въ гop. Юрьевъ, Лифл.

„Postimees“

Wärnu wäljaanne

ilmub suure päewalehena endisel wiisil Wärrnu linnas edasi. Tellimise aadress: „Postimees“ Wärrnus; wõib ka igast „Pos-timehe“ tellimisekohast tellida.

Wustades

„Postimehe“ toimetuse ja talituse.

„Ristirahwa Pühapäewa-leht“

algab 1910. aastaga oma 36. aastapäiku. Leht tuleb igal nädalal välja, ilka senises kujus ja ka waimus.

„Ristirahwa Pühapäewa-lehe“

otstarbe ja ülesanne on Eesti rahwale risti uju waimus head, huwitawat, õpetlikku lugemisewara pakkuda ning temale tõsiets kristlikuks perekonna-leheks olla.

Selleks toob leht pühakirja seletusi, ujuasjade ja waimuliku elu üle kohaseid läbirääkimisi, annab juhatusi laste kaswata mises ja õpetamises ning kõigis muudes küsimustes, mis ristiniimest huwitawad, annab õpetusi ka põllutöös ja majapidamises, toob ilusaid, muunataid, puhtaajulisi juttusi jne. 1908. ja 1909. a. ilmus toimetaja praost Thomsoni poolt pikem seletus Johanne seilmu tuse raamatust, ja see lõpeb 1910. a. — Ilma erakondliste üllide ja poliitikaliste waicluste tekkimata, teatab leht kõigist tähtsamatest oma- ja väljamaa sündmustest ning poliitika-oludest, nii et meie lugejad lähebalt tokkuõdetud kujus ülekõlbise jolge kujunise ilmaelust ja läekõigust saamad. Aasta jooksul ilmub lehes tarbetohajast rohkest piltsid. 1910. a. algusel ilmub pikem algupäaline jurustus ja kirjeldus õhuõidust.

Maksuta kaasaaneteks saab iga tellija:

Seinakalendri 1910. aasta peale, lasteraamatu jüuluts 1910 ja kalendri 1911. aasta peale

„Ristirahwa Pühapäewa-lehe“

toimetus annab a. jooksul ka 12 raamatut misjonitöö üle välja ja iga raamat wõimalikult pildiga ja wähe-malt 16 suurt lehekõlge. Kõik 12 raamatut maksawad

„Ristir. Pühap.-lehe“ aasta tellijatele ainult 30 kop., poole aasta tellijatele 6 raamatut 15 kop.

„Ristirahwa Pühapäewa-leht“

maksab siis postiga saates ilma misjoniraamatuta aastas 170 kop., poolest aastas 95 kop., weerand a. 50 kop. ühes misjoniraamatutega aastas 2 rbl., poolest aastas 1 rbl. 10 f.

Rohkem tellijad saawad 10 lehe pealt ühe ilma hinnata, ehk 100/o tellimisehinnast.

Tellimisi ja kuulutusi wõetakse wastu:

Tallinnas, lehe toimetuses, Suurel Karja uul. nr. 2, teise korrja peal; teistes linnades raamatukauplustes; maal kirjute juures. Rahajaatmisi on kõige hõlpsam rahasaatmisegaardiga toimetada. Wenekeelne aadress: Ревель, Большая Михайловская ул. № 2. Въ редакцію газеты „Христіанскій Воскресенный листокъ.“

„Malewa“

tellimine 1910. aasta peale on alanud. „Malewa ilmub kaks korda nädalas igal esmaspäewal ja neljapäewal suures trükipoognas.

„Malewa“ ei tarwita oma kuulutuses keerulisi sõnu, mis Saaksamaa lokaalsete poliitikaparteide programmidest Eesti teelbe maha on rebitud. Kõikjugu rahwus-wabameelsed, tsotsial-wabameelsed, tõsi sed demokraatli sed, pool-demokraatli sed ja rahwuslik-demokraatli sed alused, millel meil kajarikkalt suurem hulk lehti „terwe Eesti rahwa kasuks“ töötama lubawad hakata — kõik see on ainult sõnade tegemine. Riisuguseid erakondasid meil ei ole. Mitte ainult rahwa seas, waid ka toimetustubades õrsid asjata riisuguseid erakondasid. Eesti muudu oleks aru saamata, mis rahwuswaba-meelsed (natsional-liberalistid), kes Saaksamaal praegu poliitikalistest elust välja on heidetud ja hinge waaguwad, meil järele pütakse aimata.

„Malewa“ ei taha ka nimeeridadega iseralkliku hiilguist sünnitada, pealegi weel nimelega, mis täieste wõw-waid tähendame ainult, et „Malewal“ korda on läinud paremaid ja ajakirjanduses tuntud jõubusi enese ümber ilka rohkem koguda. Riisama oleme selle juures kindlad, et meie tulewal aastal Eesti ajakirjanduses väljapaistwate isikute kaasabil kindla tawa järele oma eesmärgi poole sammudes täie julgusega ja iseteadwusega tööle astume. Mitte sõnade kõlina, waid töö järele peatate „Malewat“ hindama.

„Malewa“ siht on lugejaid ajast ja arust läinud kommete kütkest wabastada ja neid uniistuse-ilmast, kus ide-alkid äksitute inimeste ajudes sünbida, mis inimese soo edenemisekäigu ära määrawat, igapäewa-lesse maa-pealtesse ilma juhatawata ja lugejaid ajaloolise materialismuse ilmawaatega tutwustada.

„Malewa“ siht on ainult puhtaajulisi, põnewaid jutustusi ja lõbusaid naljatoodeid tuua, mida julge ja rõõmja meelega igas perekonnas ja ka laste ees lugeda wõib, kuna kõik wexeromanid, nilbeõju-lijed jutustused ja labased lood „Malewa“ põlguise all seisawad ja ta neid ialgi oma weergudesse ei mahuta. Riisama ilmub ka mit-mesugustest teaduswäldadest rahwale arusaadawas keeles õpetlikka kirjatuksid, millede väljawaliku peale isearanis rõhtu paneme.

„Malewa“ kutsub ühtlasi kõiki mõtlejaid inimesi üles, kes „Malewa“ sihile ja eesmärgile kaasa tunne-wad, jõudu mööda „Malewale“ toetust ja abi pakkuma, olgu see kaastööga ehk muul teel. Taju kaastöö eest maksjame kohtuleppimise teel.

„Malewa“ peale wõlgu tellimisi wastu ei wõeta. Tellimiste wastuwõtmise ja korraliku tellimiste ärajaat-mise eest antakse 7 protsenti. Alla 5 efs. tellimise protsenti ei anta. Üks pääsute ei too juwe ega üks nummer lehe sihti kätte. Kes prowinumbrid soowiwad, saakfu kuu hind ära, mille eest kuu aega lehed saadante, et siis lehe sihti wõimalikult selgemine tundma õppida wõiks.

Tellimise aadress:

„Malewa“ hind kuni aasta lõpuni:

Aadressi kirjutamise juures wa-

„Malewa“ toimetus, Wiljandis.	Kroonupostiga	3 r. 50 f., kuu peale 30 f.	lume kõige suurema hoolega rõhtu
Wene keeles:	Sihtl.-postiga ja ise ärawiies	3 „ „ „ „ 25 „	selle peale panna, et ilka „Malewa“
Редакция газеты „Малева“,	Linnas kätewiimisega	3 „ 25 „ „ „ 28 „	saaks kirjut., aga mitte „Sakala“.
гор. Феллинь.	Wäljamaale aasta lõpuni	5 „ „ „ „ 44 „	

Peale selle annab „Malewa“ oma lugejatele suure trükipoogna kõrwal weel täieliku seinakalendri ja aastatellijatele rubli taskuraamatu. „Malewa“ kalendri nime all, mis kõigile põllupidajatele ja teistele ärimeestele kõigiti ajakohane on, hinnata kaasa. Poole aasta peale tellijad maksawad pool hinda, 15 kop., taskuraamatu eest juurbe. Tellimistega palume rutata, et leht kohe kätima saaks, mis lugejate taju on, meie äga tellimise ajal suurets töb kergitujeks, sest „Malewa“ annab uutele tellijatele 1909. aastal ilmuwad numbrid sellest päewast peale, millal tellimine toimetusesse on jõudnud, hinnata kaasa.

Austusega: H. J. Veet,

„Malewa“ wastutaw toimetaja ja väljaandja.

„Pealinna Teataja“

tellimine 1910. aastaks kestab edasi.

„Pealinna Teataja“ ilmumine on kõigiti kindlustatud. Rasketes oludes viibib praegu kõit edumeelne ajakirjandus, aga isekranis saab neid raskusi see leht tunda, mis väljaspool kodumaad ilmub. Kuid röö, mida kindlal alusel, kindla sihi järele tehtakse, ei või mitte ilma wilja kandmata jääda, ja selles mõttes astub „Pealinna Teataja“, kui Eesti ajakirjanduse ja pealinna eestlaste häälteandja, edumeelses sihis töötades julgelt kõigile raskustele vastu ja tal on kõige paremad lootused tulewiku kohta.

„Pealinna Teataja“ püüab neid põhjusjoooni ära tähendada, mida meie ajunduste waimlise ja ainelise edu rajas-miseks tarwis on filmas pidada. Eesti ajundused kasvavad ja laengavad allapoole, kui nad mitte kindlaid asutusi enesetele luua ei suuda. Mutuste loomine on wälises Gestis jõudsalt edenemas, selleks tahab pealinna Eesti healekandja, kellel Eesti ajundustega juba mitmeti kindlad sõdemed on sõlmitud, oma poolt hoogu ja äratust anda. Kõit Eesti ajundused laialises Wene riigis peawad wiimaks omale lehtkoha looma, mis neid kodumaa kultuuriga kindlalt ühenduses hoiaks, see on esimene eesmärk, mille selgitamise ja õhutamise pealinna Eesti leht oma ülesandeks on wõtnud.

„Pealinna Teataja“ wõtab kodumaa seltskonna piisete ja awaliku elu woolude tähtsamad sündmused oma arwus-tamise alla, kus ta alati otsekohe ja warjamata oma seisukohta awaldab, sest ainult sel kom-bel arwab toimetus wõimalikult lehe alalistele lugejatele ülewaadet jooksuast elust pakkuda ja neile wõimalikult teha awalikku elu kindlalt seisukohtalt waaeldada. Sellepärast paneb toimetus peardõhtu just oma juhikirjade rohkeuse ja siju peale.

„Pealinna Teataja“ kui pealinna leht, saab palju kergema waewaga, kui kaugemal ilmuwad lehed, kõitjugu teateid riigiti seaduseandliste kogude tegemise kohta. Ükski meie kodumaad puudutaw uuendus, mis riigitiwolikogu ette jõuab, ei jää lehe poolt tähele panemata ja selgitamata. Tulewikus wõib toimetus sel sihil palju rohkem ära teha kui seniini, sest ta on selleks sammusid astunud, et neid käsimustes, mis meie kodumaad puudutawad, riigitiwolikogu ja walitsuse kawatjused juba aegjalt ja täielikult toimetusele teada oleksiwad. Selles asjas ei jõua ükski teine Eesti leht meiega wõistelda.

„Pealinna Teataja“ peab oma rahwa paremaks tulewiku pandiks kõige laiemat omawalitust, eluwõimulist ühis-regewust ja teotat ieteadwust.

„Pealinna Teataja“ kui ajunduses ilmuw leht, ei ole ühegi erakonna ega kindla rahwaklassi healekandja, eht ta püüab edukandwate ühiselu awaluste hulka arwab. Riisugustes wõitlustes jääb aga kodumaalt eemal ilmuw Eesti häälte-andja erapooletuks, sest et ta oma peatööpõllu just seal on walinud, kus erakonnad jõudude illustuse pärast ei wõi kärgata ja edutat tegewust awalbada. Asunikud ei suuda weel erakondlisi wõitlusi oma slabele wõtta, sest et nad weel sellest ajakir-gust ei ole wälja pääsenud, kus nad kõiti jõudusid koondades jelle eest on suunitud wõitlema, et nende iheolemine ja kodumaalt taasatoodud kultuurajärg wõõrastes oludes ära ei kaoks.

„Pealinna Teataja“ peab rahwuslikku ühistunnet kultuura teguriks; riigi korralduses on leht rahwemeelse konsti-tutsiooni poolehoidja ning rahwaste isemääruse taitisja.

„Pealinna Teataja“ kaastöölisteks on snur hulk meie tuttawaid kirjanikke ja seltskonnategelasi.

„Pealinna Teataja“ kaasandeks tulewal aastal on 50 kop. liisamaksu eest

Seadus ja Kohus,

mis cand. jur. M. Pung'a toimetusel 12 poogna suuruses aasta jooksul ilmub.

Räesolewal aastal jõuawad riigi seadusandlistest kogudest paljud tähtjad seadused läbi. „Seadus ja Kohus“ tahab selle eest hoolitseda, et nad meie rahwale kättesaadawad oleksiwad. Ka siin on katset, meie õigusteablist ja seaduslist kirjawara rikastada, suurte talisimustega wõidelda, kui aegamööda asjad paranewad. Igatahes tahab esimehe õigusreabliste erikirja toi-metus selle eest hoolitseda, et lehe kaastööliste kogu kaswaks ja siju täieneks ja laieneks.

75 kop. liisamaksu eest saawad meie lehe lugejad

„Eestimaa Talurahwaseaduse“

cand. jur. K. Väts'i tõlkes.

See raamat maksab raamatukauplustest ostes 1 rbl. 75 kop., nii on meie lugejatel wõimalik jeda raamatu terve rubla odawamalt omandada.

„Pealinna Teataja“ tellimise hind on:

12 kuu peale	— 4 rbl.	— 75 kop.
6	— 2	— 10
3	— 1	— 05
2	—	— 70
1	—	— 35

Wäljamaale 6 rubla aastast.

Tutwustamiseks saadetakse proovinumbrid. Lehe-tellimisi palutakse wõimalikult aegjaste ära saata, et leht wahet pida-damata wõiks edasi kida.

„Pealinna Teataja“ toimetuse ja talituse,

C.-Петербургъ, Офицерская ул. № 5.

„Näitelawa“

on Paul Pinna ja Theodor Altermann ostu teel omandanud

ning hakkavad teda kõigist parteidest ja erakondadest väljaspoolseiswalt, kaunistkunsti kõigis tema valdades oma lipukirjaks pidades, kavalindlalt igal reedel välja andma. — Käesolevaks aastaks on paljud tähtsamad kunstnikud, näite- ja ilukirjanikud ning õpetlased, telledest praegu järgmised nimetame, oma kaastööd lubanud: **Heino Anto, Leonid Andrejev, Gerhart Hauptmann, Otto Hermann, Karl Jungholz, Jaak Järw, M. Kitzberg, kunstnik Kiwi, Jakob Piir, Bernhard Vinde, Johann. Einmannosti, G. C. Luiga, Dr. med. Luiga, Wäit Metsanurk, Jakob Mändmets, Paul Olaf, Ernst Peterson, Otto Peterson, kunstnik Polland, kunstnik Promet, Gustaw Suits, Aleksander Trilljärw, stud. theol. Waarik, Bernhard Weber, leitnant Willmann ja teised.** Peale ülmalnimetatud seltskonnategelaste on „Näitelawal“ oma spetsialkorrespondendid: ing. tehn. **A. Enck** — Berlinis, stud. med. **Peter Birk** — Pariisis, **A. Freiberg** — Chicagos, siis veel Wienis, Peterburis, Moskwas, Helsingis jne.

„Näitelawa“ juhtkirjad puudutavad teatriolu-
sib, toovad ülewaatlifka arwustusi
ja mitmesuguseid kunstiharusi käsitawaid teaduslikka töösib
ning referatitsib.

„Näitelawa“ kroonikaosa sisaldab teateid ja kir-
jelbusi kogu ilma teatrute tegewusest
ja wooludest, kulturalistest sihtidest jne. Siin ilmuvad täht-
samate näitetegelaste, kunstnikkude ja kirjanikkude elulood,
nenide püüded ja kunstistaswatusline tegewus.

„Näitelawa“ jutuosa awaldatasse kõigeti kunsti-
ndubeid täitwaid töösib näitelawa
elust, pilkenaljasib jne. Esimese numbriga hakkab Sakja
kirjaniku Walters'i roman „Nende carriere“ ilmuma.

„Näitelawa“ dibertisfement toob ilulugemijets
jändsibid luuletusi, traakikalisi ja
kroonikalisi monoloogisib, etteastisib.

„Näitelawa“ tahab oma lugejaid täieliku teatri-
ajalooga, tema algusest kuni käes-
olewa ajani tutvustada, teatri tulewikuaateid ja kaswatuslikki
tähtsust kulturalistisib filmas pidades, igasuguseid ebaarwamisi
teatri- ja näitetkunstnikkude kohta taotada ning rahwast näite-
kunsti lugupidamisele wiia.

Et maal olewatele seltsidele ja asjaarmastajatele näiden-
dissi kättesaadawaks teha, annab

„Näitelawa“ 1910. aastal 8 suuremat (3—5-
waatuslikki) ja 10 wähemat (1—2-
waatuslikki) meie olude kohaseid kurb- ja naljamängusib era-
raamatuna (mitte ässikute lehtedena) oma tellijatele hinnata
kaaja. Kergenduseks on täielik regie-fisefeseade, märkuste
ja kostüümide kirjeldus uing iseloomude seletus. Kaa-
jaantawatest näidenbitesib ilmuvad esmalt: **Seijermans'i**
„Seitomes käff“, **Voss'i** „Süüdi“, **Waltzer-Steini**
„Preili doktor“, **Max Halbe** „Noorus“, **Wied'i**
„2x2-5“, **Minna Canthi** „Anna-Liisa“ j. m. t.
Spordiajakonnas on kaastöölistets **Lurich, Aberg** ja teised.

Tellimise hind:

aastas . . .	postiga 5 rbl. — kop.,	postita 4 rbl. 60 kop.
1/2 aastas	3 „ — „	2 „ 50 „
1/4 aastas	1 „ 60 „	1 „ 40 „
1 kuu peale	— „ 90 „	— „ 70 „

Kuulutusste hind:

1 lehekülj	30 rbl.
1/2 „	15 „
1/4 „	8 „
1/8 „	4 „

Lehe eesotjas poole kallimad.

Aasta, poole aasta ja kuuaaja kuulutusste hind tohtuleppi-
mise teel odawam.

Üksik nummer 13 kop.

Adressi muutmise 20 kop.

Esimene nummer ilmub 19. weebuaril heal paberil, toredate wärwitrukki kaante
tuumata siuga.

Proowinummer saadetakse 2 seitsemekopikalisse margi eest tellijatele kätte.

Adr.: liht ja rahakirjabele: гop. Ревель, редакция журнала „Näitelawa“.

Wastutawad toimetajad ja wäljaandjad:

Paul Pinna ja Theodor Altermann.

Kõiti endisel toimetusel ilmunud näitemängusib ühes trüfilubadega wõib toimetusest jaada.

Tellimine 1910. a.
peale on awatud!

„Põllutööleht“

Cesti põllumeestefeltside ja ühistegevusliste asutuste ühine hääleandja ilmub 1910. aast. uuel alusel ja uendatud jõul Cesti põllumeestefeltside ja ühistegevusliste asutuste ühisel väljaandel.

Wastutawaks väljaandjaks on Cesti Põllumeestefeltis, Tartus. Wastutaw toimetaja cand. agr. A. Eifenschmidt.

Abitoimetajaks on kutsutud agr. J. Mägi, karjakaswatuajeks Dr. agr. J. Raamot.

Uhistegewuse edendamiseks ilmub kord kuus „Ühistegewuseleht“, cand. A. Hanko toimetusel. „Põllutööleht“ tellijad saavad „Ühistegewuselehe“ hinnata kaasa.

„Põllutöölehe“ lisadena ilmuvad weel:
 „Käsitööleht“ tuukiri naiserahwa käsitöö ja kunstikäsitöö edendamiseks.
 „Aiatööleht“ tuukiri aiatöö ja mesilastepidamise edendamiseks.
 Tegew toimetaja pr. G. Saral. Tegew toimetaja hr. M. Reinit.

Tellimise hind:

„Põllutööleht“ ühes „Ühistegewuselehega“	12 kuud postiga	3 rbl. — kop.	12 kuud postita	2 rbl. 50 kop.
„Põllutööleht“ ühes „Käsitöölehega“	6	1 60	6	1 30
„Põllutööleht“ ühes „Aiatöölehega“	6	2 10	6	3 50
„Põllutööleht“ ühes „Käsi- ja Aiatöölehega“	6	3 50	6	3 —
„Käsitööleht“ üksinda	6	1 90	6	1 60
„Aiatööleht“ üksinda	6	2 40	6	2 10
„Ühistegewuseleht“	6	1 50	6	1 20
	6	— 80	6	— 65
	6	1 30	6	1 —
	6	— 70	6	— 60
	6	— 75	6	— 50

Tellimisi wõetakse wastu ainult terve aasta peale 1. jaanuarist alates ja poole aasta peale 1. jaan. ja 1. juulist alates.

1907., 1908. ja 1909. aastatäigud on kõik terwelt saada: hind linase riide küttes 2 rbl. 50 kop., kestikut 2 rbl., saatmiskuludeks aastatäigu pealt 50 kop.

Kuulutuste peitirida 5 kop., esim. kaanet. 20 k., terve lehek. 12 rbl., 1/4 lehekülge 7 rbl. Korbumate kuulutuste pealt hinnaalandust.

Tellimisi wõtawad wastu põllumeestefeltid ja ühisused, raamatukauplused ja muud ajalehtede tellimise wastuwõtjad.

Abresid kirjale, rahasaadetustele ja telegrammidele: „Põllutööleht“ Tartus (r. Юрьевъ, Лиф.).

„Põllutöölehe“ talitus.

H. Leoke raamatukauplus

Wiljandis (Фоллинъ, Лифл.)

soowitab igasuguseid paremaid kirjanduseuudiseid. Iga uus raamat on lohe peale ilmumise siit saada. Kirjalikud tellimised täidetakse ruttu ja korralikult. — Kõige täielikum eestikeelsete näite-
 atüingude ja uuemate paremasisuliste raamatute nimekiri igale soowijale hinnata.

Moskwa Eesti kalender

1910. aasta jaoks

on saada. Tarwilik kõigile Moskwasse sõitjatele.

Kes 20 kopika eest markisid ära saadab, sellele saadetakse kalender koju kätte.

Aupaklikult J. Lätte.

Москва, Покровка, уг. Хохловскаго и Колпачнаго пер., д. Монозонъ, кв. 2.

Cesti maamõõtjad

wõtawad kõikjugu maadelorraldusetsõõsid, nagu: maamõõtmise, metsahindamise, weeloodimise, linnade korraldamise, plaanide joonistamise jne., töõsid üle terve riigi oma peale. Tööd tehtakse uuema aja tehnika ja teaduse nõuete järgi kõige täielikumate tööriistadega.

Tööde wastuwõtmine on Tallinnas, Uuel uul. nr. 11.

Kirjade adress: Ревель, ajalehe „Asunik“ toimetus. Maamõõtjatele.

Землемъры - Эсты

принимаютъ на себя землеустроительныя работы, какъ то: землемърныя, агрономическiя, лѣсоустроительныя, устройство городовъ, всевозможныя чертежныя работы и т. п. по всей Россiи. Работы производятся новѣйшими усовершенствованными инструментами, по требованiю техники и закона. Съ предложенiями о работахъ обращаться:

Ревель, редакция газеты „КОЛОНИСТЪ“. Землемъру.

Uhe Schweitzi uurivabriku

ärakõpetamise tõttu läts mul korda sealt suuremat jagu uurisid äles osta ja sellepärast on mul mõimalik kõiti neid uurisid alla vabriku hindastd välja müüta. Kõit uurid ja kellad saavad enne väljamüümist oma töötoas läbi vaadata ja kõit dieti välja proovitud. **Wastutus iga nuri ja kella eest nelja aasta peale.** Kes ei usu, tulgu ise vaatama, ja kellel see kangel elamise pärast mõimata on, need mõivad julgeste posti kaudu midagi proovits tellida, sest

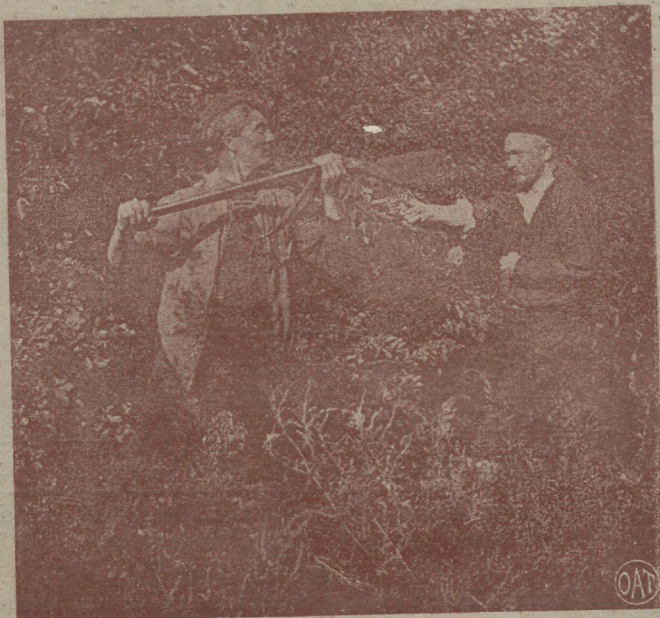
„oma film on kuningas“

Miijama on ladus alati juures väljavalitus igasugu **kuld- (56 pr.) ja hõbe- (84 pr.) asju saadaval.**

Kõige austusega **L. Pirowitschi**
uurideladu Tallinnas.

Adress liht- ja rahakirjade jaoks: **Л. Пировичъ, Глиняная ул. № 21, гор. Ревель.**

„Muniku“ tellijad saavad raamatu ilma postikuludega.

Tähtsaks uudiseks Eesti kirjaturul on
J. Luft's'i algupäraline kirjatöö

Siberis — Kullamaal

Tarwilit igaihele, kes Siberi reisiga, selle maa elu-olu ja isäranis kullaotijimijega, millega inimene tihti mõne päewa jooksul rikkaks mõib saada, ligemalt tutvustada tahavad.

— Raamat maksab kõigest 30 kop. —

Postiga koju kätte saates 34 kop. Saada ladust Tallinnas, Ruel nui. nr. 11, neiü C. Ringmann'i käest. — Tellimise aadress:

**Ревель, Земляная № 11,
Г-жЪ РИНГСМАННУ**

Raamatukaupmeestele harilikud proffendid.

— Nõudke raamatuid igast paremast raamatukauplusest.

„Asuniku“

tellimisi wõtawad wastu:

Peterburis, L. Wärmann, Вас. островъ, 14 лин. 79, кв. 18.

Dr. Wellmann, Выборгская сторона, Тимофеевская ул. д. № 30, VII. jaostonna foolis.

Dr. J. Zoost, Больн. Самсониевскій пр. № 31, кв. 70.

Moskwas, J. Pätte Eesti raamatukauplus, Покровск. уголь Колпачнаго и Хохловскаго пер., домъ Моноссона, кв. 2.

Baltimaal.

Pärnu maakonnas, Tõstamaal, J. Sutti raamatukauplus.

Miljandis, S. Seotese raamatukauplus.

Tartus wõtawad „Muniku“ peale tellimisi ja kuulutusi wastu: **Warese** raamatukauplus, Raatuse nui. nr. 6, ja **Kaarna** raamatukauplus, Bromenabi nui. nr. 14.

Eesti wäljarändajate ja ☼ ☼ ☼
☼ ☼ asunikkude raamatukauplus

„Kolonia“

on Samara fab. (чр. Кошки).

Esimese plaani peal wäljasaatmine (export).

Wäga täkelpanelik talitus.